

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
2023/2.

bONNUM PUBLICUM

**NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM**
- Az együttműködések
egyeteme 14

**„TOVÁBB KELL VINNI
AZ EURÓPAI
BÉKEPROJEKTET” 18**

NAVRACSICS TIBOR:
**„MAGYARSÁG AZ EURÓPAISÁGBAN
EURÓPAISÁG A MAGYARSÁGBAN” 06**

Szakkönyvek, tankönyvek, jegyzetek széles kínálatával várjuk a Ludovika Könyvesboltban és a webshopban.

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ludovika Könyvesbolt
Nemzeti Közszerkeleti Egyetem Oktatási Központ
1083 Budapest, Üllői út 82.
+ 36 1 432 9000 / 20 444-es mellék
vasarlas@ludovika.hu
Nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig 7.30–16.00-ig, pénteken 7.30–13.30-ig
webshop.ludovika.hu
@ f Ludovika Egyetemi Kiadó

11 A vitézség a katona legnagyobb becsülete

25 Mesterséges intelligencia mint munkatárs?

31 Afrika, a jövő kontinense

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK HÁLÓJÁBAN

Pénzügyminisztérium, OPERA, Színház- és Filmművészeti Egyetem, Nemzetközi Visegrádi Alap. Csupán néhány intézmény, amellyel egyetemünk, a Nemzeti Közszerkeleti Egyetem az elmúlt időben partneri megállapodást kötött.

A társadalom és a felsőoktatás számára egyaránt hasznos eredményekre irányuló együttműködések száma egyetemünk alapítása óta több száz nagyságrendre tehető; ezek között számos külföldi és többoldalú is megtalálható. Az aláírási ceremóniák alkalmával gyakran elhangzik az ilyenkor szokásos frázis, miszerint az ne csupán papírra vetett fogadalom legyen, hanem valódi tartalommal megtöltött együttműködés. Ennek olyannyira igyekszünk eleget tenni, hogy gyakornokaink az új megállapodás keretében már megkezdték munkájukat a Pénzügyminisztériumban. Talán soha nem volt még olyan fontos az együttműködések rendszere, mint napjainkban: a minket körülvevő nehéz gazdasági helyzetben való helytállás talán egyik kulcsmegoldása lehet a közös erőforrásokon alapuló együtt gondolkodás, közös munka. Ezért is keressük folyamatosan az új lehetőségeket és üdvözlünk minden kezdeményezést.

Szilágyi Dénes főszerkesztő

TARTALOM 2023. MÁRCIUS

02	MOZAIK	28	„A FEGYVER ÖNMAGÁBAN NEM NYER MEG HÁBORÚT”	48	MERRE TOVÁBB VÍZGAZDÁLKODÁS?
06	„MAGYARSÁG AZ EURÓPAISÁGBAN, EURÓPAISÁG A MAGYARSÁGBAN”	31	AFRIKA, A JÖVŐ KONTINENSE	50	LEGYŐZTE A NYUGDÍJ A REKORDMAGAS INFLÁCIÓT
11	A VITÉZSÉG A KATONA LEGNAGYOBB BECSÜLETE – KARI NAP A HHK-N	34	XVI. BENEDEK „A BÉKE PÁPÁJA”	52	FARKASOK BÁRÁNYBŐRZEN: HOZHAT-E VÁLTOZÁST AZ EU MORÁLIS VÁLSÁGA?
14	EGYÜTTMŰKÖDÉSEK EGYETEME	37	KISEBBSÉGPOLITIKA A 21. SZÁZAD TÜKRÉZEN	54	MAGYARUL IS MEGISMERHETŐ A KELETRÓMAI HADMŰVÉSZET
18	NAVRACSICS TIBOR: TOVÁBB KELL VINNI AZ EURÓPAI BÉKEPROJEKTET	40	TÁMADÁS A KERESZTÉNYSÉG ELLEN	55	ELMÉLETI PROVOKÁCIÓ ÉS ÖNVIZSGÁLAT
21	BIZTONSÁGBAN A LELÁTÓKON IS	43	KI IRÁNYÍTTJA A JÖVŐT?		
25	MESTERSÉGES INTELLIGENCIA MINT MUNKATÁRS?	46	SZIGORÚBB SZEMPONTOK ALAPJÁN VIZSGÁLJÁK AZ IVÓVIZET		

MOZAIK

MOZAIK

ENERGETIKAI FÜGGETLENSÉG HAZÁNKBAN ÉS LENGYELORSZÁGBAN

A lengyelek nem vásárolnak többé földgázt a Gazpromtól, mert álláspontjuk szerint az európai jólét nem alapozható tovább az olcsó orosz nyersanyagokra. Magyarország azonban tengeri kijárat nélküli orszádként nehezebben tudja megváltoztatni energiamixét – derült ki a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) Rektori Tanácsadó Irodájának Regionális Együttműködési Osztálya és a Waclaw Felczak Alapítvány által szervezett kerekasztal-beszélgetésen. A lengyel-magyar eszmecsere Deák András, az NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa vezette. „Az elmúlt ezerszáz évben zökkenőmentes volt a lengyel-magyar barátság, de most azt halljuk, hogy e kapcsolat a mélypontjára jutott” – kezdte köszöntőjét Biernacki Karol, a Waclaw Felczak Alapítvány elnöke. Úgy fogalmazott: a mostani eszmecsere is azért jött létre, hogy a meghívott szakértők

segítsenek eloszlani a tévhiteket, amelyek rongálhatják az évszázados barátságot. Piotr Naimski szerint a mostani energiaválság összemérhető az 1973. október 17-én kezdődött olajválsággal, ami jelentősen átértékelte a fejlett világ üzemanyag-ellátásához való viszonyát. A korábbi lengyel gazdasági miniszterhelyettes hozzátette, a függőségek megszüntetése tartós lesz, hiszen az európai jólétet immár nem alapozhatjuk az olcsó orosz nyersanyagokra. Míg korábban az energiaellátás kérdését Európa nyugati része igyekezett elválasztani a geopolitikai kérdésektől, a háború idején ez az álláspont már tarthatatlan. A politika így nem akadályozza többé azokat a beruházásokat, amelyek a függőségek megszüntetését célozzák. Mára Lengyelország teljesen kiszabadult a Gazprom diktálta import monopolhelyzetből, immár saját maga dönthet a nyersanyagok beszerzéséről.

ÉSZREVÉTELLEN, KITARTÓ ELLENFORRADALOM

Molnár Tamás eszmetörténész gondolkodásáról, az értelmiség bukásáról rendezett külföldi és magyar kutatókkal közös eszmecsere a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpontja február 8-án, a Ludovika Szárnyépület John Lukacs Társalgójában. A 2010-ben elhunyt Széchenyi-díjas gondolkodó Az értelmiség bukása című könyve új fordításban, alapos jegyzetanyag kíséretében jelent meg nemrégiben – mint első darabja annak a Ludovika Egyetemi Kiadó által gondozott sorozatnak, amely összegyűjti az eszmetörténész munkáit. Az esemény köszöntőjében egyetemünk rektora az eszmecsere madridi vendégét méltatta. Deli Gergely emellett bemutatta az egyetem fontos új vállalását is, amely keretében a LEKI segítségével Molnár Tamás munkássága végre méltó helyre kerülhet a hazai tudományos életben.

Az első előadást Molnár Tamás és az értelmiség bukása címmel Miguel Ayuso Torres tartotta. Hangsúlyozta, Molnár Tamás könyve a teljes akadémiai világ fundamentális kritikája. A madridi Comillas Pápai Egyetem alkotmányjog-professzora értelmezésében Molnár Tamás könyve elsősorban az utópiák és az ideológiák ellen emel szót. A forradalminak

vélte doktrínák az elmúlt évszázadokban nagy hatást gyakoroltak a társadalomra. Az ideológiák által fűtött örökös forradalom idején az ellenforradalmár feladata megtartani a társadalom szerkezetét és az emberek igaz hitét. Ez nem feltűnő, de örökké tartó, napi feladat – ahogyan ezt Molnár a könyvében is megfogalmazta.

MIVEL FÜTS, EURÓPA?

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Nemzetközi és Európai Szakkollégiuma eseményének első blokkjában a szakértők arról szóltak, miképpen változott meg az energiapiac az orosz-ukrán háború kitörését követően. Holicza Péter európai uniós ügyekért és nemzetközi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár ennek kapcsán megborult ellátási láncokról, megugrott árakról és új beszerzési források szükségességéről beszélt. „Eddig az olcsó orosz gáz okán nem kellett új kapacitásokat fellelni, ez most megváltozott. Nem politikai döntés, hanem infrastruktúra kérdése, hogy honnan

vásárolunk gázt” – tette hozzá. Minthogy az LNG-hez (liquefied natural gas, cseppfolyós földgáz) tengerparti kikötő szükséges, Magyarország számára ez az alternatíva nem opció. Az Európai Bizottság energiaügyi biztosával beszélgetve egyet lehet érteni azzal, hogy ezt a telet trükkösen megoldottuk, ám a következő már komoly kihívásokat tartogat majd – fogalmazott Holicza Péter. Litkei Máté, a Klímapolitikai Intézet igazgatója azt emelte ki, hogy a háború nyomán az energiabiztonság felértékelődött, és fontos lett az is, hogy honnan érkezik

a gáz. A háború komoly sokkot okozott, de már egy hosszabb távú folyamatba illeszkedett – jelezte ugyanakkor Varga Ádám, az MVM Stratégiai Menedzsment osztályvezetője. Tőlünk nyugatra az ártámogatásoknak volt szerepe dotáció és adócsökkentés formájában, itthon azonban már eleve alacsonyabbak voltak az energiaárak, ezért inkább a takarékosági intézkedések kerültek előtérbe.

EGÉSZSÉGES PARANOIÁT!

A Nemzeti Közszerológati Egyetem (NKE) Orczy Úti Kollégiumában rendezték meg az idej Biztonságos Internet Napja című eseményt, amelyet a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálattal közösen szervezett meg az NKE Eötvös József Kutatóközpont Kiberbiztonsági Kutatóintézeté. Az idén immár huszadik alkalommal megvalósult Safer Internet Day célja ráirányítani a szülők és fiatalok figyelmét a tudatos és biztonságos digitális eszköz-használat fontosságára. Ennek érdekében a részt vevő gyerekeket számos interaktív program, a felnőtteket pedig a szakma avatott képviselőinek előadásai várták. A bevezetőben Edvi Péter, a Nemzetközi

Gyermekmentő Szolgálat elnöke azt emelte ki, hogy számos pszichológiai és digitális, fogyasztásra ösztönző „trükk” éri a gyerekeket – és persze nemcsak őket, hanem mindnyájunkat, internetezőket. Az edukáció szerepe abból a szempontból is fontos, hogy segíthet abban, hogy tudatosabbá váljunk, váljanak a gyerekek. S miért az NKE ad otthont e rendezvénynek, immár hagyományosan? Krasznay Csaba, egyetemünk Kiberbiztonsági Kutatóintézetének vezetője köszöntőjében úgy fogalmazott: azért, mert ez a típusú figyelemfelhívás egyben közszolgálat is; olyan tudás, ismeret, amelyhez a gyerekek a közoktatásban nemigen jutnak hozzá.

CÉLKERESZTBEŒ AZ ÓKOR HADMŰVÉSZETE

Bemutatták Maurikiosz császár Sztratégikon – Hadvezérek kézikönyve (szerk.: Szabó Ádám, fordították: Kató Péter, Kákóczki Balázs) című művének magyar nyelvű kommentált fordítását a Nemzeti Közszerológati Egyetemen. A Ludovika Egyetemi Kiadó (LEKI) gondozásában megjelent mű először olvasható teljes terjedelmében magyarul, a február 17-i könyvbemutató egyben az NKE Római Állam- és Tartományigazgatás Kutatóműhelyének első nyilvános eseménye is volt. Maurikiosz bizánci császár (582–602) Sztratégikon című műve a keletrómai taktikai irodalom első magas szintű értekezése, amelyben az uralkodó a korszak katonai vezetői és saját tapasztalatai alapján fektette le azokat a haderők megújításához szükséges hadügyi elveket, amelyek nemcsak a birodalom későbbi taktikusainak, hanem a 17. század nyugati katonai gondolkodóinak is nagy hasznára váltak. Az avarokról, azaz a Kárpát-medence népeinek történetéről közvetlen összefüggésben álló és információkat feltáró kötetből eddig csak kisebb részletek voltak elérhetőek magyar nyelven, ám most elkészült a teljes fordítás, méghozzá kommentárokkal kiegészítve.

BAJÁN VÉGTETT A VÍZÜGYI SZAKMA „GERINCE”

Közel negyven végzett hallgató vehette át oklevelét a Nemzeti Közszerológati Egyetem (NKE) Víz tudományi Karának (VTK) bajai campusán megrendezett ünnepségen, február 10-én. Réthy Pál közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár köszöntőjében gróf Széchenyi István gondolatait idézte: „A tudományos emberfő mennyiség egy nemzet igazi hatalma”. Hangsúlyozta, hogy a hallgatók „munkájukkal a magyar vízügy és vízgazdálkodás hatékony fejlődéséhez végső soron a társadalom fejlődéséhez, és a nemzet gazdagodásához járulhatnak majd hozzá”. Bíró Tibor, a kar dékánja beszédében kiemelte, hogy a „hazai vízügyi szolgálat és víziközműszféra gerincét a Baján végzett mérnökök adják.” Két jeles évfordulóra hívta fel az oklevélátadón megjelentek figyelmét: 6 éves a Víz tudományi Kar, 60 éves a bajai vízügyi felsőfokú képzés. Az évfordulóra ünneppel készül a VTK. A köszöntőbeszédet követően az építőmérnök, környezetmérnök, és vízügyi üzemeltetési mérnök szakon, valamint az árvíz- és belvízvédelmi szakirányú továbbképzésen végzett hallgatók okleveleinek átadására került sor. A hallgatók nevében Makra István építőmérnöki szakon végzett hallgató köszönt el: „Az elmúlt évek felkészítettek minket arra, hogy a nehéz helyzetekben is helytálljunk, tervekkel és reményekkel telve vágjunk bele a nagybetűs életbe.” - fogalmazott.

CSÖKKENŐ PÁLYÁN

Magyarországon az Európai Unió átlagánál háromszor magasabb az infláció, a januári 25,7 százalékos mérték valószínűleg a tetőzés, a következő időszakban megindulhat a lassú csökkenés, amelynek eredményeként 2024-re a 2-4 százalék közötti jegybanki toleranciasáv környékére mérséklődhet a pénzromlás üteme – hangsúlyozták a Nemzeti Közszerológati Egyetem szakértői egy hétfő esti kerekasztal-beszélgetésen. Az Eötvös József Kutatóközpont Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézeté (GVKI) Meddig emelkedhetnek az árak? című rendezvényén az élelmiszerek kiugró drágulásának okait is elemezték. Neubauer Katalin, a Magyar Kereskedelmi Szövetség főtitkára rámutatott: a hatósági ár intézményének bevezetésekor a kereskedelem együttműködő volt, de a piacon hirtelen változások következtek be, és az időközben kitört orosz-ukrán háború sok termékpiályát módosított. A napraforgóolaj alapanyaga például szinte teljes egészében Ukrajnából származott, kiesése áremelkedést generált. A kereskedelemre újabb érvágást jelentett az aszály és az energiaárak robbanása is. Czeczeli Vivien, az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) Közgazdaságtani és Nemzetközi Gazdaságtani Tanszékének adjunktusa szerint a 44 százalék körüli élelmiszerár-inflációt több sokkhatás idézte elő. Kína felvásárolta a gabonakészleteket, amellyel globális hiányt idézett elő, erre jött a kedvezőtlen időjárás és az állattartásban jelentkező betegségek. Az árstopok szintén többletkeresletet generáltak. Tóth Gergely, az EJKK Világúrrjog és Politika Kutatóintézet tudományos főmunkatársa arról szölt, hogy a háború előtti jövedelemtranszferek felpörgették a fogyasztást, amely szintén inflációt generált. Ugyanakkor az eurózónában már bekövetkezett az inflációs fordulat, csökken a pénzromlás üteme, amely nálunk még várat magára.

„Magyarság az európaiság

európaiságban, a magyarságban”

„A kultúra nem csupán a szabadidő eltöltésének kellemes és nemes módja, hanem — mint az Európa Kulturális Városa, illetve Fővárosa kezdeményezés bizonyítja — regionális gazdasági növekedést serkentő, identitást erősítő, közösségeket létrehozó és megerősítő erejű kezdeményezés” – hangsúlyozza Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter. A Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) címzetes egyetemi tanárával, az NKE Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSTRAT) alapítójával, korábbi intézetvezetőjével a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa év kapcsán beszélgettünk.

● **Mi a jelentősége egy Európa Kulturális Fővárosa évnek?**

Az Európa Kulturális Városa (EKV), illetve Fővárosa kezdeményezés sokat változott az elmúlt közel négy évtized során. A programsorozat 1985-ben Melina Mercouri görög és Jack Lang francia kulturális miniszterek kezdeményezésére indult Athénnal mint első helyszínnel. A kezdeményezés jól illeszkedett az akkori integrációs lendülethez, amely akkoriban az európai egységtörekvések célba érésének lehetőségét villantotta fel. Ebben az időszakban indult a diákok európai mobilitását lehetővé tévő Erasmus, ekkoriban született meg a belső piaci program is. Az EKV-kezdeményezés más megközelítésből, de szintén az európai integráció kiteljesedését kívánta szolgálni. Míg az Erasmus egy új, nacionalizmustól mentes európai elit kialakítását tűzte ki célul, a belső piaci program pedig

az integráció eredeti célját valósította meg, addig az EK-kezdeményezés célja az volt, hogy a múltban gyökerező kulturális örökség felmutatásával, valamint kulturális rendezvényekkel és a kultúra közösségteremtő erejével az európai szinten létező kulturális örökségre hívja fel a figyelmet. A kezdeményezés népszerűségét és hatásosságát jelzi, hogy az EKV-cím viselésének jelentősége hamar, 1990-re meghaladta a kulturális örökség felmutatását, és nemcsak az elnevezése, hanem a jelentése is megváltozott. A program, amely kezdetekben alapvetően a közös kulturális örökség megmutatására irányult, egyre kevésbé örökségvédelmi, és egyre inkább területfejlesztési programmá alakul.

● **Melyek a legfontosabb kulturális és területfejlesztési dimenziói a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa programnak?**

Az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) kezdeményezés – az EKV nyomdokaiba lépve – azért indult, hogy Európa városai évről évre felmutathassák, létezik közös európai kulturális örökség. Azaz függetlenül attól, hogy az ember a kontinens melyik égtáján él, bármilyen messze is állnak kulturálisan egymástól a különböző nemzetek – a bolgár az írától vagy a portugál a finnától –, minden városban megtalálják azokat a pontokat, amelyek közös pontjai az európai kulturális örökségnek. Rögtön felismerünk egy templomot, megismerjük a vasútállomást. Úgy gondolták, hogy a város mint alapvetően az európai civilizáció egyik terméke, alkalmas arra, hogy ezt az európai kulturális örökséget szimbolizálja. Ebből adódóan számunkra is az a feladat, hogy Veszprém, illetve a Bakony-Balaton térség vonatkozásában felmutassuk azokat a jegyeket, amelyek ezt a térséget Európához kötik. A Dunántúl»

az országnak az a része, amely – akár a Római Birodalomban, akár a Frank Birodalomban, de legyen szó bármilyen történelmi időszakról – mindig ezer szállal kötődött Nyugat-Európa-hoz. Ezeket a jegyeket, kötődéseket szeretnénk felmutatni.

A kulturális dimenzió mellett ugyanakkor Veszprém, illetve a Bakony–Balaton vonatkozásában térségi összefogásról van szó. Veszprém, az 55-60 ezer lakosú város önmagában talán kicsi lenne ahhoz, hogy Európa

Kulturális Fővárosa legyen. Éppen ezért született az a döntés, hogy a nyilvánvalóan egy területi egységet alkotó Bakony–Balaton térséget Veszprém középponttal egy térségként definiáljuk. Valószínűleg sok magyar számára is újdonságot jelent mindez, hiszen a Bakony vonatkozásában általában a télre, a zordon hegyekre gondolunk, a Balaton kapcsán pedig a nyárra és a vízre, és a kettőt nehéz lehet összekötni, holott valójában egymástól húsz kilométerre lévő területekről

beszélünk. Úgy gondoltuk, ennek az üzenetnek a hangsúlyozására és a köztudatba vezetéséhez a legjobb megoldás az, ha együtt pályázik Veszprém a Bakony–Balaton térséggel. És ha már így alakult, akkor azt terveztük, hogy mindezt felhasználjuk annak a demonstrálására is, hogy a kultúra nem csupán a szabadidő eltöltésének kellemes és nemes módja, hanem identitást erősítő, közösségeket létrehozó és megerősítő, ugyanakkor nagyon erős, regionális gazdasági növekedést serkentő tényező is, hiszen a kultúra, a kreatív ipar Nyugat-Európa számos hasonló adottságú térségében meghatározó ágazata az ottani régiós gazdaságnak.

● **Az előkészületek során többször említette, hogy a beruházások kapcsán a legfontosabb paraméter a fenntarthatóság. Mít jelent ez?**

A fenntarthatóságot e tekintetben két értelemben szoktuk említeni. Egyrészt olyan értelemben, hogy EKF-beruházásaink azt a célt szolgálják, hogy általuk ne növekedjen a környezet terhelése. Ezért általában a már meglévő és leromlott állapotú épületeket újítottuk fel, és adunk nekik új, alapvetően közösségi funkciót, tehát nem feltétlenül emeltünk újakat. Így épült újjá a volt gyermekkórház Veszprémben, az elemi iskola Salföldön vagy egy villa Balatonfüreden, mind-mind közösségi célokat szolgálva. Ugyanakkor a fenntarthatóság azért is fontos, mert nem szeretnénk, ha az EKF-programok által adott lendület 2023. december 31-én megszűnne. Tehát mind a programok, mind az infrastrukturális beruházások

tekintetében csak olyan kezdeményezéseket támogattunk, amelyek üzleti tervvel rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy 2024 januárjától – lehetőség szerint – saját lábón állnak és válnak fenntarthatóvá a szó pénzügyi értelmében is.

● **Mire számíthat a 116 önkormányzatot magában foglaló, csaknem kétszáz ezer lakosú térség az EKF-év után, 2024. január 1-jétől? Nagy- és kistérségi együttműködésekre. Nagytérségről beszélünk, hiszen nemcsak népesség tekintetében, hanem földrajzi értelemben is jelentős területről van szó: délnyugati csücske Marcali, északnyugati csücske Hévíz, legészakibb pontja Bakonybél, legdélibb pontja a Balaton déli partja, és legkeletibb pontja pedig Inota. Tehát reményeink szerint olyan térségi együttműködésre számíthatunk, ahol fel tudjuk számolni a magyarokra sokszor jellemző kölcsönös bizalmatlanságot, és nem csak az ide, 2023-as együttműködés kapcsán. Hiszen már 2020-ban, 21-ben és 22-ben is – amennyire a koronavírus-járvány engedte – megvalósítottuk a programok azon részeit, amelyek az idén élesben is megjelennek. Így jöttek létre a nagytérségi összefogás mellett a szomszédos falvak által létrehozott kistérségi összefogások, közös pályázatok. Ezért bízunk abban, hogy ez az együttműködés megmarad 2024 januárjától; csak így lesz fenntartható ennek a térségnek a gazdasági modellje, hiszen tipikusan aprófalvas térségről van szó. Ezek a 100-200-500 fős falvak egymaguk nehezen maradnak fenn, de ha összefognak, együttműködnek, együtt pályáznak, akkor sokkal könnyebben. A sikeres együttműködésnek számos példáját figyelhettük meg, legyen szó akár a Kőfesztről a Káli-medence települései által, akár a Művészetek Völgyéről az Eger-patak településeinek tekintetében. Abban bízunk, hogy sok ilyen**

kis együttműködés alakul ki és marad meg 2024 januárjától is.

● **Szó esett a területfejlesztésről, a kultúráról. Milyen reményeink, elvárásaink lehetnek a programsorozat turisztikai vetületével kapcsolatban? A turizmus kapcsán van a legnagyobb bizonytalanság. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján az EKF kulturális programsorozat az idegenforgalomban körülbelül 20-30 százalékos növekedést idéz elő, ám a koronavírus-járvány, valamint az a tény, hogy a szomszédos országban, Ukrajnában háború zajlik, a kívülállók számára bizonytalansági tényező lehet. Az első jel biztató, a veszprémi megnyitónapszerepe 60 százalékos idegenforgalmi növekedést regisztrálhattunk. Nyilván ezt az értéket nem fogjuk tudni tartani egész évben, de egy átlagos 30 százalékos növekedéssel már nagyon elégedettek lennénk, természetesen bízunk abban, hogy nyáron többen is jönnek. A célterületünk ugyanakkor többre tehető. A Magyarországon élők, a hazai kirándulók, érdeklődők mellett Veszprém földrajzi fekvéséből adódóan egy kicsit Közép-Európa nyugati részére is kitekintünk. Számunkra egy szlovák, cseh, déllengyel, osztrák, délnémet, északolasz, szlovén, horvát közönség ugyanolyan fontos, hiszen autóval Bécs, Graz vagy Pozsony is másfél óra, tehát adott esetben Békéscsabáról nehezebb eljutni Veszprémbe, mint külföldről. Mindez speciális marketinget követel a részünkről, de szeretnénk, ha ebből a térségből is ide tudnánk vonzani az embereket.**

● **Mit takar az EKF kapcsán egy nemrég megjelent nyilatkozatában a „...magyarság az európaiságban, illetve az európaiság a magyarságban...” megfogalmazás?**

E tekintetben Veszprém példája tökéletes. A Veszprémre vonatkozó első írásos dokumentum 866-ból származik. Tehát mielőtt a magyar honfoglalás megtörtént volna, a salzburgi érsek

arról számolt be, hogy felszentelte a Szent Mihály-székesegyházat 866. január 1-jén. Azt szoktuk mondani, hogy Veszprémben Európa, a keresztény Európa előbb volt jelen, mint-hogy a magyarok megérkeztek volna. Veszprém eredetét tekintve európai város, amelyet ezer éve magyarok laknak, és magyarok tették naggyá. Így lett a királynék városa, ami speciálisan magyar titulus, sehol Európában nincs ilyen pozíció. Ugyanakkor e történelmi kombináció kapcsán – miszerint ebben a városban európaiság és magyarság keveredik – nagyon szépen meg lehet mutatni, hogy mi speciális bennünk, magyarokban, de azt is, hogy mi az általános európai, mi az, amit átvettünk az ezer év alatt. Úgy gondolom, hogy nemcsak építészeti, de a programokban is érdemes bemutatnunk ezt a kettősséget.

● **A beszélgetés elején szó esett az Erasmusról. Nyílnak-e kiskapu a program ügyében a modellváltó magyarországi egyetemek számára?**

Abban bízom, hogy a főkapu is nyitva marad. 2024 júniusáig, illetve a második félévig megoldott az Erasmus-programok finanszírozása. Tehát az alapítványi egyetemek diákjai ma is ugyanúgy jelentkezhetnek és elutazhatnak, mint ahogy a külföldiek is jöhetnek a magyar egyetemekre. Tavasz végéig kell megállapodnunk a Közérdekű Alapítványok által működtetett egyetemekkel kapcsolatban két vitás pontról ahhoz, hogy a 2024. második félév utáni finanszírozási szerződést is meg tudjuk kötni. Az egyik vitás pont a politikusok részvétele a kuratóriumokban, a másik pedig a kuratóriumi tagság időhatárhoz kötése. A magyar kormány mind a két pontban kész a kompromisszumra, tehát abszolút készek vagyunk arra, hogy a politikusok kijöjjenek a kuratóriumból, illetve hogy határozott hivatalviselési időről döntsünk. Úgy gondolom, hogy tavasz végéig meg »

tudunk állapotodni, át tudjuk vezetni a törvényhozáson, és nem lesz akadály annak, hogy 2024 második félévétől is finanszírozzuk az Erasmust. (Azóta a miniszterek kuratóriumi tagságról való lemondása megtörtént – a szerk. megj.)

● Egyetemi lapunkban kikerülhetetlen a kérdés: az NKE EJKK EUSTRAT alapítójaként, volt intézetvezetőjeként miben látja az intézet legfőbb célkitűzését?

A megalakuláskor azt a célt tűztük ki, hogy röviden, közérthető módon beszéljünk a magyar közvéleménynek az Európai Unióról, hiszen az EU ma már a mindennapok része, ugyanakkor a bonyolult intézményrendszeréből adódóan sokak számára nem áttekinthető. Éppen ezért próbáljuk hétköznapi nyelven leírni azt, hogy milyen folyamatok zajlanak, illetve milyen viták vannak Európában. Ezt a célt szolgálja az EUSTRAT blogja, az Öt Perc Európa Blog is, amely szinte minden nap új bejegyzéssel jelentkezik a ludovika.hu-n. Azért, hogy az érdeklődők – akik nem főállásban érdeklődnek az unió iránt, csak szeretnek olvasgatni politikáról, érdekes dolgokról – az Európai Uniót is vegyék be az olvasási repertoárjukba. Az Európa Stratégia Kutatóintézet feladata tehát Magyarország Európapolitikájának kialakításával, a magyarországi és az európai folyamatok elemzésével, az Európai Unió történetével, működésével, jövőjével, az európai egységesülést megalapozó, az európai államok által közösen vallott értékekkel, az Európa-eszmével, valamint az európai államok közötti integráció kérdéseivel kapcsolatos multidiszciplináris kutatások folytatása és bemutatása.

Szerző: Páhy Anna
Fotó: Szilágyi Dénes

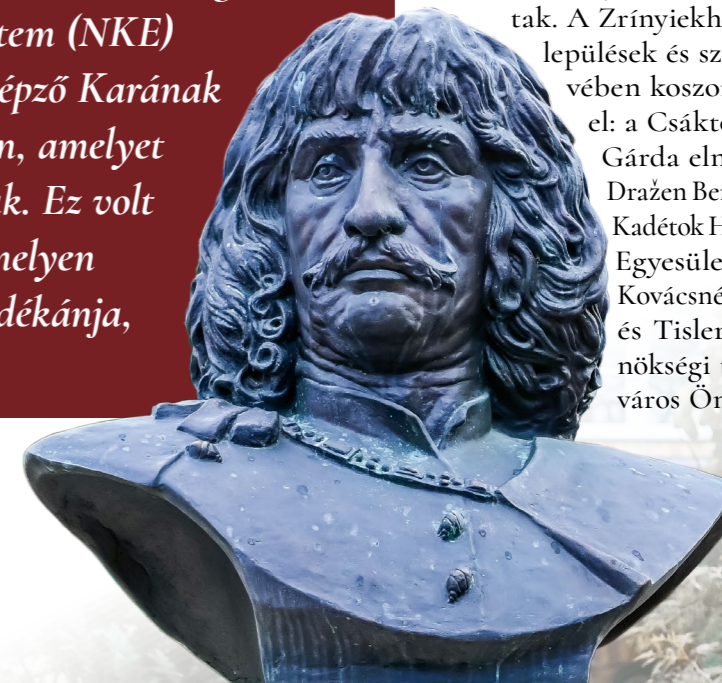
A vitézség a katoná legnaggyobb becsülete

– kari nap a HHK-n

A költő és hadvezér Zrínyi Miklós műveiben a becsületről és a tisztességről beszélt, gondolatai üzennek a honvéd tisztjelölteknek, de a civil hallgatóknak, valamint oktatóik, nevelőik számára is – hangzott el a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának (HHK) ünnepi állománygyűlésén, amelyet a kar napja alkalmából tartottak. Ez volt az első hivatalos rendezvény, amelyen részt vett a HHK új, megbízott dékánja, Lippai Péter dandártábornok.

A HHK kari napja Zrínyi Miklós mellszobrának megkoszorúzásával kezdődött a nevét viselő laktanya és egyetemi campus területén, a Hungária körúton. Koszorút helyeztek el Somogyi János József dandártábornok, a Honvéd Vezérkar törzsigazgatójának műveleti helyettese, Deli Gergely, az NKE rektora és Lippai Péter dandártábornok, dékán. Szintén koszorút helyeztek el Csikány Tamás dandártábornok, tudományos rektorhelyettes és Padányi József vezérőrnagy, a Katonai Műszaki Doktori Iskola vezetője. A MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár nevében Mudra József ezredes, parancsnok, míg a MH Haderőmodernizációs és Transzformációs Parancsnokság

névében Bárány Zoltán ezredes, laktanyaparancsnok helyezték el az emlékezés virágait. Az Egyetemi Hallgatói Önkormányzat nevében Krözser Martin elnök és Terjék Levente hallgató főtörzsrőrmester, a kari Hallgatói Önkormányzat alelnöke koszorúztak. A Zrínyiekhez kötődő települések és szervezetek nevében koszorút helyeztek el: a Csáktornyai Zrínyi Gárda elnökhelyettese, Dražen Berkopić, a Zrínyi Kadétkok Hagyományörző Egyesület elnöke, Kovácsné Kővágó Anna és Tislerics Antal elnökségi tag, Szigetvár város Önkormányzata »

ZRÍNYI

"...AZÉ A HADI GYŐZELEM
AKINÉL A NAGYOBB
A HADI MESTERSÉG..."
ZRÍNYI MIKLÓS

képviselésében Varga Zoltán alpolgármester, Órtilos Önkormányzata képviselésében Kelei Zita polgármester és Kunos Zoltán Lajosné, Zákányfalú Önkormányzata képviselésében Kocsis Edit, Murakeresztúr Önkormányzata képviselésében Polgár Róbert polgármester, Molnári Önkormányzata képviselésében Kósa János polgármester, Donja Dubrava Önkormányzata képviselésében Marijan Varga polgármester, Zoran Horvat polgármester-helyettes és Josip Ribić elnök.

A kar napja ünnepi állománygyűléssel folytatódott a díszteremben, ahol Padányi József vezérőrnagy, egyetemi tanár, a Katonai Műszaki Doktori Iskola vezetője Zrínyi munkásságát méltatta. Úgy fogalmazott: Zrínyi Miklósnak „ugyan csak 44 életév adatott, mégis beírta magát Európa történelmébe”. Mindezt az bizonyítja, hogy az ünnepségen a magyarok mellett Horvátország, Szlovénia, Ausztria polgárai ülnek, akik mindannyian magukénak vallják a költő és hadvezér örökségét. Padányi József szerint a vitézi becsület összekapcsolódik a szokásokkal és a katonai hagyományokkal, amelyek fontos szerepet töltenek be egy testület életében. Zrínyi Miklós 1650 körül írt művében, a Vitéz hadnagyban is foglalkozik a becsülettel, amely mögé a szakírók mások mellett a vitézség, a tisztesség, a tisztelet és a bizalom gondolati tartalmait sorolták a különböző korokban. Ezek a gondolatok „lefordíthatók a mára” és üzennek azok számára, akik napjainkban a honvéd tisztjelölteket és a civil hallgatókat nevelik – fűzte hozzá Padányi József. Az ünnepség elismerések átadásával folytatódott. Szigetvár Önkormányzata a költő és hadvezér Zrínyi Miklós-díjat 2023-ban Dénes Kálmán alezredesnek, a Művelti Támogató Tanszék egyetemi docensének adományozta. A Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar dékánja Kiváló Oktató elismerést adományozott Harangi-Tóth

Zoltán őrnagynak, a Hadtörténelmi, Filozófiai és Kultúrtörténelmi Tanszék tanársegédjének. Zrínyi Miklós Emlékgyűrűt kapott Völgyi Zoltán, a Katonai Vezetéstudományi és Közismereti Tanszék tanársegédje. Hadtudományi Emlékplakettet kapott Nagy László Gerő ny. ezredes, Sobor János ny. ezredes és Juhász László ny. ezredes, valamint Bitera Roland őrnagy, Hegedűs Ernő alezredes, a Haditechnikai Tanszék adjunktusa, Vukics Ferenc alezredes, az Összhaderőnemi Művelti Tanszék kiemelt gyakorlati oktatója és Molnár Imre Tamás alezredes, a Katonai Testnevelési és Sportközpont testnevelő tanára. Hadtudományi Emlékérmeket vehetett át Horváth Sz. Tibor és Domján Károly zászlós. A dékán Hadtudományi Emlékplakettet adományozott Takács Márk György

századosnak, az Összhaderőnemi Művelti Tanszék tanársegédjének és Kovács Zoltán főhadnagynak, az Összhaderőnemi Művelti Tanszék gyakorlati oktatójának. Hadtudományi Emlékérmeket vehetett át Müller Ildikó, a Tanulmányi Osztály főelőadója és Szanyó Terézia, a Művelti Támogató Tanszék előadója. Dékáni Dicsérő Oklevelet kapott a MH Ludovika Zászlóalj állományából Stark Péter Bence hallgató zászlós és Tóth Zoltán hallgató zászlós. A Honvéd Kulturális Egyesület elnöke a Zrínyi-életmű kutatásában elért eredményei és az egyesület érdekében végzett munkája elismeréseként Emléktárgyat adományozott Padányi József vezérőrnagynak, a Katonai Műszaki Doktori Iskola vezetőjének.

Szerző: Tasi Tibor
Fotó: Szilágyi Dénes

Együttműködések egyeteme

A társadalom és a felsőoktatás számára egyaránt hasznos eredményekre irányuló partneri megállapodásokat kötött a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE). Az együttműködéseknek köszönhetően a jövőben szakmai gyakorlati lehetőséget kapnak hallgatónk a Pénzügyminisztériumban; egyetemi polgáraink számára kulturális programokon való részvételi lehetőséget biztosít az OPERA; illetve közös kulturális programokat szervezhetünk a Színház- és Filmművészeti Egyetemmel.

Jövőorientált, karrierfókuszú gyakorlat

„Ahhoz, hogy Magyarországnak legyen saját véleménye a felmerülő kihívásokról, és annak érvényt is tudjon szerezni, nagy szükség van azokra az elhivatott közsolgálati munkatársakra, akiket az NKE magas színvonalon készít fel” – emelte ki Varga Mihály pénzügyminiszter az NKE és a Pénzügyminisztérium (PM) közötti együttműködési megállapodás aláírási ceremóniáján. Az egyetem és a szaktárca között jelenleg is van egy érvényben lévő, a hallgatók számára szakmai gyakorlati lehetőséget biztosító megállapodás, amelynek célja, hogy a megszerzett elméleti tudást a hallgatók a gyakorlatban is hatékonyan tudják alkalmazni, betekintést nyerjenek a közigazgatás világába, a mindennapi munkafolyamatokba, továbbá lehetőségük legyen a szükséges munkavállalói kompetenciák munkafolyamatokban történő fejlesztésére, a gyakorlati jártasságok, az innovációs készség fejlesztésére. A tárcavezető emlékeztetett: bár a válságok korát éljük, ebben a helyzetben az elért eredmények megőrzése a legfőbb cél. Alkalmazkodnunk kell az új külső körülményekhez, amely az erőforrásaink átrendezését, a prioritásaink újragondolását kívánja. „A most megkötött megállapodás célja, hogy a hallgatók betekintést nyerhessenek

a PM speciális, pénzügyekhez kapcsolódó munkafolyamataiba is, és lehetőség van arra, hogy az itt eltöltött gyakorlatuk karrierlehetőséggé alakuljon” – hangsúlyozta Varga Mihály.

„A jövőorientált és karrierfókuszú új modell mellett a szakmai gyakorlati helyeket biztosító korábbi programunk is érvényben marad. A 2022. évi sikeres Ösztöndíj állam kutatások talaján e gyakornoki program unikális lehetőség, amely keretében közös új kutatásokat és szakmai programokat is megvalósítani tervezünk” – tájékoztatott az NKE rektora. Deli Gergely úgy fogalmazott: az NKE missziójával a közszféra minőségközpontú szakember-utánpótlásához is hozzájárulni kíván. „A PM

és az egyetemünk közötti együttműködés olyan közös tevékenység kereteit teremti meg, amelyben az intézmények küldetési céljainak megvalósulása és magas színvonalú feladatellátása a társadalmi érték- és felelősségvállalás rendszerében a közjő megvalósulására, a köz szolgálatának elsődlegességére épül”. A rektor a gyakornoki programba sikeresen pályázó hallgatókhoz szólva kiemelte: a karrierlehetőséget ajánló gyakornoki program értéktéremtő, eredményes megvalósítása a hazai közsolgálat és közigazgatás fejlődését szolgálja, és egyben közös érdekünk.

A két intézmény 2023. február 1-jén hatályba lépett új megállapodásának keretében a PM a 19 kiválasztott hallgatói

gyakornokot öt, illetve hat hónap időtartamban teljes munkaidőben foglalkoztatja. A szaktárca a szakmai gyakornoki program során a hallgatói gyakornok mellé kijelölt mentoron keresztül felügyeli, irányítja a hallgatói gyakornok szakmai tevékenységét, és szakmai értékelést ad a hallgatói gyakornok részére. Ez utóbbi eredményétől és a PM-ben rendelkezésre álló álláshelyektől függően a hallgatói gyakornok a program teljesítését követően a PM-ben tovább foglalkoztatható. »

Közös rendezvények, közös sportélet

A társadalom és a felsőoktatás számára egyaránt hasznos eredményeket felmutató, példaértékű együttműködés kereteit kívánja megteremteni, illetve megerősíteni a Nemzeti Közszerződési Egyetem és a Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) – erről írt alá megállapodást Deli Gergely, az NKE rektora és Rátóti Zoltán, az SZFE rektora.

„A Színház- és Filmművészeti Egyetem kiemelt célja a felsőoktatási intézményekkel való együttműködés szélesítése, ezért fontos, hogy ezen a téren az egyik kiemelkedő szereplőt tudhatja maga mellett. A Nemzeti Közszerződési Egyetem hazánk kulcsfontosságú intézménye, valamint az SZFE, a magyar színház- és filmművészet első számú egyeteme hosszú távú együttműködést alakít ki, ezáltal a társadalom, a felsőoktatás és a tudományos közélet számára egyaránt hasznos eredményeket tudnak majd elérni a jövőben” – hangsúlyozta Rátóti Zoltán. Az NKE fontosnak tartja a hallgatók szakmai képzése mellett a kultúrához való kötődésük erősítését, ezért a

kezdeményezésben foglaltak szerint a két intézmény felajánlja egymás számára kapacitásait, együttműködési szándékukkal pedig megteremtik és megerősítik a kereteit olyan közös tevékenységeknek, amelyek kölcsönösen előnyösek, példaértékűek és amelyek mind a társadalom, mind a felsőoktatás számára haszonnal bírnak.

„Egyetemünk mára az egyik legszerveesebb és a hallgatókat leginkább kiszolgáló fizikai és szellemi térré vált. Az NKE elkötelezett a tudomány és a kultúra ápolásában, mert tudja, hogy ez a kettő egymástól elválaszthatatlan. A színházművészet mint kulturális színtér kiváló alkalmas arra, hogy a színészi játékon keresztül belelássunk a színészek és karakterek lelkébe, megismerve örömeiket, fájdalmukat, drámai helyzeteket, amelyek által tisztábban láthatjuk a világot, amelyben élünk, a sorsokat, amelyek ránk várhatnak és amelyek segíthetik is a jövőnk alakítását. A kultúra gyarapító, felemelő és megtartó erejének biztosításához járul hozzá az NKE és az SZFE együttműködése” – fogalmazott Deli Gergely.

Az együttműködési megállapodás keretében a két felsőoktatási intézmény közös rendezvényeket, fesztiválokat szervez és rendez, az SZFE szakmai támogatást nyújt az NKE kulturális programjainak lebonyolításához; az SZFE továbbá az NKE-n történő vizsgaelőadások bemutatásával lehetőséget biztosít az NKE valamennyi polgára számára, hogy oktatási, kulturális tevékenységen vegyen részt. Az NKE sportlehetőségei közül biztosítja a vívást és a lovaglást az egyetem Rendészettudományi Karán tanuló hallgatókkal közös csoportban az SZFE meghatározott számú oktatója és hallgatója számára. Mindemellett a partnerintézmény hallgatói és munkatársai kedvezményesen vehetik igénybe az NKE sportszolgáltatásait, és meghatározott időtartammal és alkalommal használhatják az NKE műfüves foci pályáit vagy a szabadterei multifunkcionális sportpályát.

Szerző: Sallai Zsófia
Fotó: Szilágyi Dénes

Kultúra és kreativitás

A kultúrában és a kreativitásban rejlő potenciál kibontakoztatását támogatja a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés érdekében az NKE és az OPERA között létrejött együttműködési megállapodás, amelyet Deli Gergely rektor és Ókovács Szilveszter, az OPERA főigazgatója írt alá. „Néhány évvel ezelőtt az Erkel Színházban szerveztünk előadásokat tisztai iskolásoknak. Nemcsak esztétikai élmény volt végignézni a deli leányokon és legényeken, akik megtöltötték a nézőteret, de kölcsönös felismeréshez is vezetett: szükség lenne a magyar tiszteknek a művészetek irányába is nyitott műveltségét feleleveníteni. A mai megállapodás a Nemzeti Közszerződési Egyetemennek nyit utat, több szálon

és továbbfejleszhető módon” – emelte ki Ókovács Szilveszter.

Az NKE fontosnak tartja a hallgatók kultúrához való kötődését, ezért a kezdeményezésben foglaltak szerint a két intézmény felajánlja szellemi kapacitásait, kinyilvánítja együttműködési szándékukat, és megteremtik, illetve megerősítik a kereteit olyan közös tevékenységeknek, amelyek kölcsönösen előnyösek, példaértékűek, és amelyek révén a társadalom és a felsőoktatás számára egyaránt hasznos eredményeket tudnak elérni. „Az NKE különleges helyet foglal el a magyar felsőoktatási térben: a magyar állam fennmaradásán, a magyar jövő biztosításán dolgozik, s mint ilyen, kiemelkedő szerepe van, hogy támogassa azon kulturális értékeket, amelyek

összekötik a családokat, idősebbeket, fiatalabbakat egyaránt, határon innen és túl” – hangsúlyozta Deli Gergely.

Az OPERA támogatja elsődlegesen a Hadtudományi és Honvédtisztképző és Rendészettudományi Karokon folytatott oktatási, kulturális tevékenységet előadások tartásával, illetve kulturális programokon való részvétel lehetőségének biztosításával az egyetem valamennyi polgára számára. Az OPERA támogatja továbbá az NKE által szervezett kiemelt rendezvények keretében az NKE vezetőségének, a rendezvények szervezőinek és hazai, valamint nemzetközi résztvevőinek és vendégeinek részvételi lehetőségét az OPERA kulturális és szakmai programjain, rendezvényein és előadásain.

Navracsics Tibor: tovább kell vinni az európai békeprojektet

Az európai integráció sikeres békeprojekt, amelyet tovább kell vinni a Nyugat-Balkán irányába; a mi felelősségünk ennek érvényesítése az uniós intézmények felé, mert a közösségben jelenleg a „bővítési fáradtság” jelei mutatkoznak – fogalmazott Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter, korábbi uniós biztos a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Stratégiai Tanulmányok Intézete, a Hanns-Seidel Alapítvány és a Dialógus Alapítvány közös szervezésű Érdekek és értékek a Nyugat-Balkánon című rendezvényén. Christian Schmidt, a nemzetközi közösség bosznia-hercegovinai főképviseleje az ország decemberi tagjelölti státusza, valamint a Szerbia és Koszovó között kiéleződött feszültség apropóján tartott eseményen kiemelte: Magyarország „hiteles ország” a balkáni bővítésben való szerepvállalása terén.

„Elemi érdekünk, hogy déli partnereink az uniós teljes jogú tagjává váljanak” – fogalmazott a Ludovika Főépület Széchenyi Dísztermében tartott konferencián Mernyei Ákos. Az NKE nemzetközi főigazgatója kiemelte: az egyetem tevékeny szerepet vállal a térséggel való kapcsolatok megerősítésében, például a közép-kelet-európai oktatókkal, kutatókkal és szakértőkkel való eszmecserére teret adó Ludovika Scholars vendégelőadói program keretében. Markus Ehm, a Hanns-Seidel Alapítvány projektvezetője szerint Magyarország aktív szerepet játszik az uniós nyugat-balkáni bővítésében, és szeretné gyorsítani ezt a folyamatot a stabilitás, a béke, a biztonság és a jólét érdekében. Gaal Gergely, a Dialógus Alapítvány alapítója szerint szervezetük a társadalmi párbeszéd erősítése érdekében támogatja a rendezvényt, mert „a közép-európai népek nem mondhatnak le egymásról” és a dialógusról a másik problémáinak megértése érdekében. Az Európa Dialógus programsorozat keretében megtartott rendezvény kerekasztal-beszélgetésén Christian Schmidt, a nemzetközi közösség bosznia-hercegovinai főképviseleje arról beszélt, hogy Horvátország és Szlovénia uniós tagsága után újabb „együttes ugrásra” van szükség a balkáni

integrációban, amelyhez a szomszédos országok és a fiatal nemzedékek elképzeléseinek megismerése, de erős transzatlanti összetevő, azaz az Egyesült Államok szerepvállalása is szükséges. Úgy fogalmazott: Magyarország ebben a folyamatban „hiteles ország, rendelkezik tapasztalatokkal, ismeri a balkáni észjárást”, mindezt úgy, hogy nem tagja ennek a térségnek. Magyarország indokoltan jelentkezett be a „balkáni kapuőr” szerepére, ez az oka annak, hogy a szomszédság- és »

bővítéspolitikáért felelős uniós biztos a magyar kormány által delegált Várhelyi Olivér – mondta a rendezvényen Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter. A korábbi uniós biztos szerint nyugodtan kijelenthető, hogy „bővítési fáradtság uralkodik az Európai Unión”, holott az európai integráció sikeres békeprojekt, amellyel sikerült megtörni emberek millióit kiirtó konfliktusok 75 éven át tartó ördögi körét. Tovább kell menni, mert a Balkán nem a legstabilabb és legkiszámíthatóbb része

Európának, így „az európai békeprojekt következő lépése kell, hogy legyen”. „A mi felelőségünk, hogy ezt érvényesítsük az európai uniós intézmények felé” – hangsúlyozta Navracsics Tibor, aki hozzátette: az európai közösségnek pacifikálnia kell a Balkánt is, ami egyet jelent az európai integrációval. „Abban vagyunk érdekeltek, hogy a Nyugat-Balkán életképes, stabil, megbízható, gazdaságilag és társadalmilag sikeres régió legyen” – jelentette ki a beszélgetésen Ugródy Márton,

a Miniszterelnökség helyettes államtitkára, a miniszterelnök politikai igazgatójának helyettese. Látható a magyar vállalatok tisztességes üzleti kapcsolatokon alapuló terjeszkedése például Szerbiában és „összeáll az a magyar stratégia, amely a Nyugat-Balkán európai integrációját segíteni kívánja” – fogalmazott a helyettes államtitkár, aki szerint a Szerbiával való együttműködés „kiszugárzik az egész térségre”.

Szerző: Tasi Tibor

Fotó: Szilágyi Dénes

Biztonságban a lelátókon is

Több mint száz éve használják már a futballhuliganizmus kifejezést, és a témakör napjainkra tudományosan kutatott területté vált. A jelenséget a jog is követi, és nívumok sora született a jogszabályalkotásban. Erre szükség is van, hiszen a mérkőzések jellemző velejárója a felfokozott hangulat és ennek nyomán a rendbontások. A jelenség egyik legsúlyosabb esete éppen tavaly történt Indonéziában. Magyarországon ezzel szemben biztonságban érezhetjük magunkat a lelátókon is.

Amíg egy társadalom alapvető értéknek tekinti a rendet, addig bizonyosan kiemelt feladat lesz a sportrendezvények biztonságos lebonyolítása. Százszázalékos biztonság persze nincs, azonban erre törekedni kell. Mindez a biztosításban közreműködők számára nehéz feladat, kivált egy stadionban. A stadionok misztikus helyszínek, a régi korokban a görögök is ott ajánlották fel győzelmeiket isteneiknek.

Napjainkban a stadionok különleges világa, akusztikája, az ott lévő fény- és hanghatások felerősítik ezt a nem mindennapi atmoszférát, amelynek hátránya lehet, hogy a szűk terekbe zsúfolt tömegek köréből kiinduló legkisebb atrocitások is végzetesek lehetnek. A sport szenvedélyünké vált, a győztes-vesztes élmény pedig igazi feszültségforrás, ami a tömegek sokféle reakcióját kiválthatja.

Bekövetkezhetnek, és be is következnek, rendellenes cselekmények a mérkőzések előtt, alatt, és utánuk is sokszor elszabadulnak az indulatok. »

Futballhuliganizmus régen

„A látványcsapatsportok biztonsági kérdéseinek vizsgálata nyomán arra jutottam, hogy a jogellenes cselekményeket a szurkolók legnagyobb része, több mint 90 százaléka a labdarúgó-mérkőzéseken követi el” – mondta el lapunknak kutatásai egyik legfőbb megállapítását Nagy-Tóth Nikolett Ágnes r. alezredes, aki a fenti adat hatására és családi indíttatások nyomán is a labdarúgást helyezte vizsgálatai fókuszpontjába. A labdarúgás ugyanis már a 20. század elején nagy tömegeket mozgatót meg, 120 éve annak, hogy 1902-ben a Magyar Labdarúgó Szövetség megszervezte az első válogatott mérkőzést, 1903-ban pedig már az első győzelmet ünnepelehtük. A sportrendezvényeken előforduló erőszakos cselekmények is nagyjából ennyi idősök, egy század eleji sajtócikk például már utalt a mérkőzéseken elkövetett jogellenes cselekményekre. A futballhuliganizmus egyik magyarországi előzménye 1921-ben történt: az Üllői úti stadionban egy MTK–Kispest-mérkőzésen boxerrel verték ájulásig a játékvezetőt. A futballhuligan kifejezés

elődje egy 1954-es belügyminiszter-helyettesi utasításban szerepel, amely „magáról megfelelőkezett néző” kifejezést használ a mérkőzéseken fegyelmetlen szurkoló megnevezésére.

Futballhuliganizmus ma

Nagy hatást gyakorolt a sportrendezvények biztonságára a 2001. szeptember 11-i New York-i terrortámadás. A terroristák felismerték, hogy nagy tömegek jelennek meg a labdarúgó-stadionokban és környékükön, illetve hogy a szurkolók között könnyen elvegyülhetnek, így ezek a létesítmények is kiemelt célpontokká kezdtek válni. Európában a 2010-es évek közepén addig soha nem tapasztalt terrorhullám vonult végig, így a 2016-os franciaországi labdarúgó-Európa-bajnokság idején minden a terrorveszély körül forgott, amit tovább erősített, hogy a nyitónap reggelén megölték a párizsi rendőrkapitányt és feleségét. Az Eb idején számos terrorcselekményt sikerült még az előkészületi szakaszban hatástalanítani, és a nemzetközi

rendezvény lebonyolítása rendészeti szempontból is teljes sikerrel zárult. Természetesen a terroristákat és a sporthuliganizmust nem szabad egy lapon emlegetni, de a terrorcselekmények rávilágítanak a sportrendezvények biztosításának összetársadalmi, jogi, rendészeti és morális problémáira. Egyébként a futballhuliganok az Európai Labdarúgó Szövetségnek (UEFA) is sok problémát okoznak. Tavaly tavasszal például az UEFA Bajnokok Ligája döntő több mint fél óra késéssel kezdődött el a beléptetés biztonsági problémái miatt. Egy másik esetben pedig a Nizza és a Köln ultrái csaptak össze a stadionban, ahol 32-en sérültek meg, köztük több rendőr is. A világ más tájain is bőven van probléma. Izraelben folyamatos, legmagasabb szintű terrorkészültség érvényes a labdarúgómeccseken is, mégis előfordult, hogy a szurkolóknak több tucat pirotechnikai eszközt sikerült bevinniük a mérkőzésekre. Az elmúlt 25 évben a világban összesen 86-an haltak meg labdarúgó-mérkőzéseken, az utóbbi évek

legnagyobb katasztrófája pedig éppen tavaly októberben volt, amikor 131 szurkoló vesztette életét a már említett indonéziai futballmeccs után kitört tömegverekedésben. Elhunyt 32 gyermek is, akik közül a legfiatalabb 3 éves volt. Magyarországon ezzel szemben rendben és biztonságban zajlanak a labdarúgó-mérkőzések. A 2020-as labdarúgó-Európa-bajnokság magyarországi mérkőzéseinek lebonyolítását biztonsági szempontból az UEFA is kiválóra értékelte, köszönhetően a közreműködő szervek együttműködésének. A hazai mérkőzések lebonyolítását komoly előkészületek előzik meg. Az Országos Rendőr-főkapitányságon belül külön bizottság foglalkozik a látványcsapatsportágak mérkőzéseinek minősítésével, a szurkolótáborok egymáshoz való viszonyának elemzésével is, ami kiemelten fontos annak megállapításához, hogy a mérkőzés normál, fokozott vagy kiemelt minőségű legyen. A sportrendezvények biztosításában közreműködő összes szerv folyamatosan nyitott a szurkolói csoportokkal való együttműködésre,

párbeszédre is. A sport napjainkra nemzetstratégiai ágazattá vált, egyre több a nemzetközi sportrendezvény, ami a sportrendészetet még inkább előtérbe helyezi.

Jogi nívumok a futballhuliganizmus ellen

A jelenségre a sportrendészet jogi válaszokat ad akár legitim fizikai erőszak alkalmazásával is. A sportrendészet területén szimbiózisban és harmonikus kapcsolatban épül egymásra a közrend–magánrend, magánbiztonság–közbiztonság. Az együttműködést jogszabályok teszik egyébként is kötelezővé. Ahogy Nagy-Tóth Nikolett Ágnes fogalmazott: a sportrendészet szó 85 évvel ezelőtti leírása öta számos jogi nívum született a területen. Jogászok már az 1960-as években felhívták a figyelmet egy külön huligántörvény megalkotásának szükségességére. Ehhez a gondolathoz kötődik a legnagyobb sportjogi újítás: az Országgyűlés 2011-ben fogadta el a sporthuliganizmus jelensége elleni

fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvényt, ami huligántörvény néven vonult be a köztudatba, és alapjaiban változtatta meg a sportrendészet rendezvénybiztosítási elveit. A törvény módosított egy sor jogszabályt, a Büntető Törvénykönyvtől kezdve a rendőrségi törvényen át a sport-, valamint személy- és vagyonvédelmi törvényig. Igazi nívum a sportrendészeti nyilvántartás, amely több mint tízéves fennállása alatt beváltotta a hozzá fűzött elvárásokat, és segítségével hatékonyan működik a sportrendezvényektől való távoltartás jogintézménye, az eltiltás, kitiltás és kizárás pontos rögzítése, nyomon követése. A sportrendészeti nyilvántartással kapcsolatban fontos jogi innováció, hogy a törvény képmás kezelését is lehetővé teszi, így a sportrendezvényeken hatékonyan és jogszerűen használható a ma már egyre jobb minőségű és egyre nagyobb felbontású képet adó arcfelismerő rendszer is – hívta fel a figyelmet a Rendészettudományi Kar kutatója. »

Futballhuliganizmus a tudományos kutatások fókuszában

A futballhuliganizmus kifejezés mára tudományosan kutatott terület lett az NKE Rendészettudományi Karán. Nagy-Tóth Nikolett Ágnes interneten is elérhető kismonográfiája a *Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében* címet viseli és tananyagként szolgál a Rendészettudományi Kar alapképzésében, a Rendészettudományi Doktori Iskolában és a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetemen (MTSE). A sportrendészet megjelenik a továbbképzések rendszerében is, az NKE és az MTSE közös gondozásában elindult a Rendezvény szervezés-sportbiztonság szakirányú továbbképzési szak. Hamarosan megjelenik Nagy-Tóth Nikolett Ágnes *A sportrendészeti elméleti alapjai* című nagymonográfiája, amely szintén tananyagként szolgálhat majd. A kötet előszavát egyedülálló módon Bolesik Zoltán, a Belügyminisztérium rendészeti államtitkára írta, amelyben „jó szívvel ajánlja a kiadványt minden sportolónak, sportrajongónak, rendvédelemmel foglalkozó szakembernek és érdeklődőnek, mindenkinek, aki a pályán belül vagy azon kívül kíséri figyelemmel a játékot.” A nagymonográfia számos

témát elemez. „Sporttörténeti, sportjogtörténeti és sportrendészet-történeti fejezeteket írtam, egészen az ókoról leltároztam fel a sportrendezvények biztosításának alapvetéseit, említést tettem a közjogi és magánjogi vonatkozásokról, a sportjogi szabályozás tárgyáról. A belügyi sport és az innovatív sportrendészet világa külön részeket kapott a kötetben, de részletesen írtam a jogi, a rendészeti és a technikai, technológiai innovációkról, amelynek keretén belül kutatom a mesterséges intelligencia, a drón detektálás,

a robotika és a prediktív rendészet elemeit” – sorolta Nagy-Tóth Nikolett Ágnes, aki az elmélet és a gyakorlat szintézisében hisz, ezért a mérkőzéseken is rendszeresen gyűjt tapasztalatokat szakmai gyakorlat keretein belül. A 2020-as labdarúgó Eb-n több szakbizottság tagja is volt, de részt vett a magyar szurkolók kíséretén a Magyarország–Franciaország-mérkőzésre a Hősök teréről a Puskás Ferenc Stadionig, amelynek VIP-szektorában is bevezették a tűzszerészeti átvizsgálást a biztonság fokozása érdekében. A terepen szerzett tapasztalatok beépülnek a kutatómunkába és a tanórák anyagába is. Az egyik legfontosabb kutatási eredmény, hogy Magyarországon a futball és más sportágak mérkőzésein nyugodt szívvel vesznek, vehetnek részt családok, a biztonság magas szintű és garantált. Nemrégiben az egyik egykori válogatott labdarúgó-csapatkapitány a biztonság megléte kapcsán fogalmazta meg, hogy a magyarok ebből a szempontból is „gyönyörűen szurkolnak”.

Szerző: Tasi Tibor

NAGY-TÓTH NIKOLETT ÁGNES

PhD r. alezredes, jogász, kollégiumvezető, sajtó- és kommunikációs felelős, az NKE Rendészettudományi Kar adjunktusa és a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem egyetemi docense. 2014-ben a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán a *Sportjog mint sajátos szakjog* című disszertációjával szerzett PhD-fokozatot. Kedvenc kutatási területe a sportrendészet.

Mesterséges intelligencia mint munkatárs?

A tudományos publikációk és írások megalkotásának hagyományait teljes egészében megváltoztathatja a mesterséges intelligencia. A hiteles forrásmegjelölés, illetve annak ellenőrzése már így is sokaknak feladta a leckét, ezentúl azonban meglehet, hogy sokkal bonyolultabb dolguk lesz a lektoroknak. Egy Google-keresés során számos találatot kapunk, amelyek – szerencsés esetben – relevánsak számunkra. A ChatGPT esetében ugyanakkor egészen másról van szó: összefüggő szövegek megalkotására képes, emberi módon.

A mesterséges intelligencia (MI) egyik tudományos definíciója szerint – bár erről a mai napig nincs nemzetközileg egységesen elfogadott, pontos meghatározás – akkor beszélhetünk valóban MI-ről, ha a kommunikáció során nem tudjuk megkülönböztetni, hogy emberrel vagy géppel beszélgetünk-e. A ChatGPT ebben a tekintetben mindenképpen mérföldkőnek tekinthető, hiszen az általa alkotott szövegek egészen emberi, logikus vezérfonal mentén követhető válaszok. Nem csupán arról van szó, hogy egy-egy mondatnak értelme van, hanem a gép által megalkotott szövegek környezet, struktúra követhető, érthető, elfogadható gondolatmenet. Ez pedig kérdezz-felelek formában is megfigyelhető, ami valóban új dimenziókat nyit meg.

Felkészültünk?

Egyelőre a mesterséges intelligencia alkalmazásának elején járunk, azonban már most is a mindennapjaink részévé vált. Virtuális asszisztensek, »

képelemző szoftverek, keresők, beszéd- és arcfelismerő rendszerek, robotok, önvezető autók, drónok, online vásárlás és hirdetések, internetes keresés, digitális személyi asszisztensek, gépi fordítás, okosotthonok, okosautók, kiberbiztonság; csak néhány példa arra, ahol már használjuk a technológiát. Mégis a folyamat elején járunk? Egyértelműen. Elég feltenni néhány kérdést: megjelölhető társszerzőként vagy önálló szerzőként a mesterséges intelligencia egy publikációban? Adható számára díj egy digitális festmény megalkotásáért? Egyáltalán az MI alkotta meg ezeket, vagy a mesterséges intelligencia használója, aki csak az utasítást adta? A tudományos élet ellentmondását jól szemlélteti, hogy a nemzetközi tudományos folyóiratok egyelőre nem támogatják a mesterséges intelligencia feltüntetését társszerzőként, illetve a program felhasználásának feltüntetését sem. Ezt alapvetően szerzői jogi megfontolásokkal magyarázzák; egy komplex szöveget a mesterséges intelligencia – az emberi gondolkodáshoz hasonlóan – úgy alkot meg, hogy témérdek mennyiségű információ birtokában fogalmaz meg akár egy-két- vagy hárommondatos válaszokat, akár több száz tudományos publikáció elemzéséből kialakítva azt. Így nem feltétlenül jelöli meg, hogy az adott állítás honnan származik. Ilyen értelemben valóban jogosan felvetett aggályokról beszélhetünk. Nem kizárt azonban, hogy ez változni fog a jövőben. A kérdés inkább csak az, hogy mikor?

Az első (mesterséges) társszerző

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) Innovációs és Technológiai Irodájának (ITI) kezdeményezése nyomán született meg Magyarország első és eddig egyetlen, élő ember és mesterséges intelligencia mint társszerző közös írása a hálózattudomány szerepe az innovációban témában. Kaderják Dániel, a szervezeti analitikával foglalkozó BondWeaver S.A.

A ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) az OpenAI mesterséges intelligencia (MI) kutatólaboratórium által kifejlesztett chatbot, amely a felhasználókkal való folyamatos kommunikáció automatizálása során értelemezőmodelleket használ, ezek segítségével a bevitt információkat azonnal interaktívan kezeli.

A ChatGPT 2022 novembere óta bárki számára elérhető.

Ki nyeri az idei Forma 1-et?

PZ

Az idei Forma 1-es világbajnokságot a Ferrari pilótája, Charles Leclerc lett az első helyen. Ő az első Ferrarit vezető versenyző, akinek sikerült megnyernie a bajnokságot az utóbbi 2007-es Sebastian Vettel által elért teljesítmény óta. Charles kitarlásának és kreativitásának köszönhetően sikerült lenyűgöznie a rajongókat és megszerzi magának a FIA Legjobb Pilóta címét.

Erre majd ősszel visszatérünk...:)

PZ

Egyetértünk. Nézd csak, mikor az idő megérkezik és közeleg a nyár, majd visszatérünk a Forma 1-hez és meglátjuk, hogy ki lesz az idei szezonzsenyi! Reméljük, hogy kalandos versenyeken és csodálatos teljesítményeken lesz része minden rajongónak!

társalapítója az OpenAI nevű, mesterségesintelligencia-kutatással foglalkozó cég már publikusan is elérhető ChatGPT nevű programját hívta segítségül annak bemutatására, hogy a hálózattudomány miként képes elősegíteni egy adott szervezetten belüli innovációs potenciál maximális kiaknázását. „Készítettem egy publikációt az ITI felkérésére az innováció és a hálózattudomány kapcsolatáról. Ennek során közösen az az ötletünk támadt, hogy ne csupán egyszerű publikációt írjak, hanem a nagy népszerűsége miatt ChatGPT-t hívjam segítségül a szövegalkotás során.”

– mondta Kaderják Dániel a Ludovika TV Aktuális című műsorában. A program használata során nyilvánvalóvá válik, hogy a jövőben radikálisan átalakulnak majd az internetes keresési szokásaink és szövegalkotásunk. Tulajdonképpen ennek egyik előhírnöke a chatbot is, amelyet különböző célokra használhatunk. „A chatbot alapvetően kérdezz-felelek formában működik, és ellentétben az egyszerű internetes kereséssel, képes komplex, összefüggő kérdéseket értelmezni és értelmesen megválaszolni”. Ezt a képességét kiaknázva használták fel az általa alkotott mondatokat a publikációban, társszerzőként feltüntetve a ChatGPT-t. A ludovika.hu-n is megjelent cikkben dönt betűvel szedve találhatóak azok a szövegrészek, amelyeket a mesterséges intelligencia alkotott. „Ami számomra elképesztő volt ebben a folyamatban, hogy azokban a kérdésekben, amelyeket feltettem, a mesterséges intelligenciának naprakész, logikus, szakmailag pontos és releváns válasza volt.” – nyilatkozott elismerően a program képességeiről Kaderják Dániel. Az MI nem csupán publikációkhoz nyújthat segítséget, hanem mindennapi életünkbe is egyre jobban beépül majd. „Nemrég olvastam egy cikket, ahol arról írtak, hogy mesterséges intelligencia segítségével aminosavak és fehérjék mesterséges megalkotását modellezték le. Bámulatos, hogy egy nyelvi modellezésre magalkotott MI áttöréshez vezethet biológiai vagy kémiai kutatásban részt vevő szakembereket.” A technológia fejlődésével látható, hogy bizonyos hivatások vagy munkafolyamatok feleslegessé válhatnak idővel, ugyanakkor még sok esetben elengedhetetlen az emberi tényező. „Vessünk egy pillantást a tolmács- és fordítóprogramok piacára. Itt a közeljövőben olyan fejlődés várható, hogy tolmácsok alkalmazása helyett érdemesebb és olcsóbb lehet az MI segítségét kérni. A Távol-Keleten, Kínában kisebb jogi ügyek elbírálásánál már sok esetben mesterséges intelligenciát használnak, és rá is bízzák a döntés meghozatalát. Jogi területen ezeknek a megoldásoknak egyre nagyobb szerepük lesz.”

Az idei szezonzsenyi! (nem elírás)

A mesterséges intelligencia fejlődésével párhuzamosan minden más technológia fejlődése is kétségtelen. Ide sorolhatók a szövegelemző szoftverek is, amelyek képesek lesznek arra, hogy megkülönböztessenek egy szöveget az alapján, hogy azt ember vagy MI írta. A megkülönböztetés várhatóan egyre nehezebb lesz, hiszen minél jobban idomul a mesterséges intelligencia az emberi kommunikációhoz, a folyamat úgy válik egyre bonyolultabbá. Ezen a területen még van fejlődési potenciál, de a jelenlegi tapasztalatok is lenyűgözőek.

Kíváncsi voltam, hogy mennyire vehetem rá találgatásokra az MI-t, és tudni szerettem volna, hogyan jósolja meg az idei Forma-1-es világbajnokság végét. Ehhez nem a ChatGPT-t használtam, hanem egy másik, Jasper néven ismert mesterséges intelligencián alapuló íróasszisztent.

A válaszban mondatalkotási és ragozási hibákat is felfedezhetünk, de ezt tudjuk be annak, hogy magyarul tettem fel a kérdést. Ehhez egyébként semmilyen nyelvi beállítást nem kell megadnunk, csupán el kell kezdeni gépelni. A válasz ugyanakkor valóban tipp volt az MI részéről, hiszen ha tavalyi adatot használt volna és félreértelmezte volna a kérdésemet, akkor valószínűleg Max Verstappen nevét olvashattuk volna a válaszban. Emellett Vettel legutóbbi győzelmét is megjegyezte, rámutatott, hogy nagy szenzáció lenne újra az olasz VB-cím. A szoftver tehát felismerte, hogy a kérdésem találgatásra ad okot, de ennél is érdekesebb, hogy az MI nem maradt pártatlan, és állást foglalt; megtippelte a 2023-as F1 világbajnoki cím sorsát. Mondjuk, ennyi idő és ennyi év ferraris szenvedést követően nem is csodálom, hogy már Jasper is az olasz óriás sikerét várja.

Szerző: Galda Levente,

Pálfalvi Zoltán

„A fegyver önmagában nem nyer meg háborút”

„Ha Petőfi a 21. században élne, Németh Balázsnak hívnák” — gondolhatnánk. Tűz lobog a szemében, ha az 1848–49-es forradalom és szabadságharc tisztjeiről, fegyvereiről, csatáiról beszél, pedig sosem volt katona. Színészi orgánusát zenész múltjának, kompromisszumkészségét boldog gyerekkorának köszönheti. Következetes, kiszámítható, ugyanakkor ambiciózus és szenvedélyes. Történész, a Hadtörténelmi, Filozófiai és Kultúrtörténelmi Tanszék adjunktusa, oktató, kutató, sportlövész, vadász.

A fegyverek iránti rajongása legendás, mégsem harcos típus. Az egyetlen, akit le akar győzni, az saját maga. Kevés dolog volt biztos az életében, de az igen, hogy történelemmel foglalkozni. Hadtörténészként küldetésének érzi, hogy emlékeztessen a múlt katonáira, akikben az embert látja, hiszen a háborúban fontos szerepet tölt be a fegyvert forgató katona és annak motivációja is. Több fegyvertörténelmi könyv szerzője, a Ludovika történelmi kiállítás egyik megálmodója, a Magyar Előltöltő

Fegyveres Lövészek Szövetségének leköszönt elnöke. A Capandball nevű YouTube-csatorna megalkotója, üzemeltetője, a Kapszli nevű történelmi fegyverbolt tulajdonosa, az eredeti előltöltő hadipuska-lövészet 2022-es világbajnoka.

Papa, te megöltél valakit a háborúban?

Tősgyökeres újpesti, a lila-fehéreknek szurkol, szülei a rendszerváltásig a Tungsramban dolgoztak. A történelem iránti vonzódása abból fakad, hogy mindkét nagyapja harcolt a második háborúban. Anyai nagyapja a M. Kir. 1. Honvéd Felderítő Zászlóalj szakaszvezetője volt a Donnál, történeteinek keresztül meglevenedett a történelem. „Emlékszem, gyerekként nekem meglepetés volt, hogy Magyarország a második háborúban a vesztes oldalon harcolt. A papa története izgalmasak, emberiek voltak.” A nagyszülőktől megtanulta, mai életünk legtöbb nehézsége nem hasonlítható 1942–43, 1944–45 vagy 1956 eseményeihez. Megértette, az élet akkor ér véget, amikor meghalunk, nem akkor, ha valami sorscsapás ér bennünket. „Papa, te megöltél valakit a háborúban?” – kérdezte sokszor a nagyapját, a válasz minden esetben „nem” volt, ám a történetekben később mégis porzott a föld a géppuskák nyomán, és a domboldal tele lett halottakkal. „Azért akartam hadtörténész lenni, hogy emlékezzünk katonáinkra. Soha ne felejtjük el őket, bármelyik háborúban, bármilyen oldalon is harcoltak.”

A hadviselés művészete

„Azt tudni kell, hogy a fegyver önmagában nem nyer meg sem csatát, sem pedig háborút, ahhoz mindig ember kell: katonai vezető és kezelő egyaránt” – magyarázza. Sokszor bebizonyosodott már a történelemben, hiába modernebb egy fegyver, hiába rendelkezik az egyik fél nagyobb fegyverarzenállal, ha a vezetés és a katona nem jobb, korántsem biztos a győzelem. Nagyon sok példa van arra, hogy egy rosszabbul felszerelt, rosszabbul kiképzett hadsereg irracionális módon képes volt legyőzni egy erősebbet. „1849 tavaszán volt egy gyengén kiképzett honvédségünk, amit alig fél éve rántottak össze. Lett belőle egy reguláris hadsereg sokféle emberrel, sokféle felszereléssel, sokféle háttérrel. Hogy lehetett az, hogy a tavaszi hadjáratban ezek az emberek Európa egyik legerősebb szárazföldi katonai hatalma ellen főhadiszíntéren győzni tudtak? Úgy, hogy vezetőik hadművészek voltak, legyen szó Görgeiről, Klapkáról vagy sok más szabadságharcos katonai vezetőről. Ezek a tisztek képesek voltak a rugalmas gondolkodásra és értettek a magyar seregben szolgáló önkéntesek és egyéb módon összeszervezett katonák lelkiületéhez, tehát ismerték a katonákat és a hadszíntereket is.” Majd saját kutatási területéből is említ példát: 1866. június 27. A poroszok több katonával, sokkal jobb fegyverekkel küzdöttek, mégis,

a trautenau-i ütközetben egy ízben az osztrákok győztek, mert von Gablenz altábornagy átlátta, hogyan lehet az ellenséget megállítani. „A hadművészet azért nevezik művészetnek, mert intuíciókon alapszik. A hadviselésnek vannak szabályai, amelyeket bárki megtanulhat a szabályzatokból, de aki túl tud emelkedni a leírtakon, a mindenki által ismert megoldásokon, az győzhet.”

Hejj, te puska, puska vagy!

A lőfegyver a külvárosi kisfiú számára annak idején természetesen tiltott, ezáltal misztifikált dolog volt, pedig Balázs nagyon szeretett volna löni, lehetőleg régi fegyverrel. Gyerekként állandóan puskát, pisztolyt, nyilat, számszeríjat ácsolt, kardot soha. „Nem azért, mert ölni akartam, a technikai tartalom érdekelt, a célba juttatás élménye vonzott, nagyon szerettem eltalálni a célt. Fantasztikus dolog a sportlövészetben, hogy el tudom találni az 1000 yardos (920 méteres) távolságban levő lölap közepét, ráadásul egy régi fegyverrel.” Nem is akárhogyan. Tizenkilenc évig készült, majd végül legyőzte önmagát, és tavaly világbajnok lett eredeti előltöltő hadipuskával, és bronzérmét szerzett eredeti csappantyús pisztoly és kovás puska kategóriában. Évekig elnöke volt a Magyar Előltöltő Fegyveres Lövészek

Szövetségének. A régi fegyverekhez való kötődése, vallja, a huszár romantikából származik. „Azt szokták mondani, hogy a kisfiúk cowboyok vagy huszárok szeretnének lenni, aztán van, aki felnő, és van, aki nem. Akik nem, azokból lesznek a hadtörténészek.” Azt meséli, a lövészetet sokan az agresszivitással kötik össze, pedig pontosan az ellenkezője kell hozzá: türelem, nyugalom, lelassult, módosult tudatállapot, koncentráció. A régi fegyverekben Balázs a kézzel készített műremeket, a mesterembert és a fegyverforgatót látja, és a kultúrát, amelyet a tárgy képvisel. Aki ilyen fegyverekkel foglalkozik, az ismeri, szereti és tiszteli saját nemzetét és más nemzetek történelmét.

A vadakat lelövök, ugye?

Hiába a már gyermekkorában érzett, a cél eltalálása iránti vonzalom, a zsákmány meglövése nem vonzotta, vadász nem akart lenni soha. Ellenérzései voltak a vadászattal szemben, az adminisztráció útvesztői miatt mégis azzá vált. Egyetlen „mentsége” van csupán: vadászlőfegyvert tartani sokkal egyszerűbb, mint sportlőfegyvert. Több mint másfél évtizede tette le a vadászvizsgát, és találkozott olyan emberekkel, akik egészen más képét »

festették a vadászatnak, megmutatták annak szükségszerűségét, kultúráját. „Húsevő ember vagyok, és a családom is az, igyekszem annyi zsákmányt ejteni, amennyit megesszünk. De megtanultam, a vadászatnak nemcsak hússzerzés a célja, a tevékenység ahhoz hasonló, mint amikor az erdész kivág egy fát. Nem azért vágja ki, mert el akarja pusztítani az erdőt, hanem mert szükségszerű: előregedett, beteg vagy más szempontból indokolt, azért, hogy a többi élhessen. Az igazi vadász a »vadállomány kertésze«, ezért hívják a tevékenységet vadgazdálkodásnak.” Balázs sem azért megy ki az erdőbe, mert remegő vágyat érez a gyilkolásra. Az általa használt történelmi fegyverekkel egyébként is ritkán történik meg egy élet kioltása. „Azt szoktam mondani, hogy mi, vadászok a vegánok és vegetáriánusok legnagyobb jótevői vagyunk. Elérhető áron tartjuk a mezőgazdaság által termelt élelmiszert. Ugyanis a nagyvadállomány folyamatosan növekszik, nagyobb, mint amennyit a területek eltartóképessége indokolna. Ha pedig túl sok a vad, egyrészt megjelennek a vadbetegségek, másrészt növekszik a mezőgazdasági és erdészeti vadkár, de a vad megjelenik a városban is. Hazánkban nincsenek nagyragadozók – bár nem is vagyunk felkészülve arra, hogy farkassal, medvével éljünk együtt –, ezért természetes ellenség híján a mi feladatunk,

hogy a populációt egészségesen tartsuk. Ez a szelektív vadászat: az adott állományból azt az egyedet vesszük ki, amelyik beteg, gyengébb, öregebb, vagy túl sok van belőle, hasonlóan a természetes szelekcióhoz. Ha nem tennénk, akkor a természet lépne közbe betegségekkel, járványokkal. Jobb, ha állományszabályozás miatt ejtjük el a vaddisznókat, mintha a sertéspestis tizedelné őket, ami a házi sertésre is átterjedne.” Egyébként túl könnyűnek látja a vadászatot modern technikával, ezért 30-40 méterről vadászik, jó széllel kúszik a vadra, régi puskát használ, és egy lövéssel ejti el.

Játssz még, a hangszered össze ne törd!

A természetjáró ember másként tekint az életére, máshová helyezi a hangsúlyokat. „Ha egy versenyen veszítek, ugyanúgy kezelem, mint a győzelmet. Idős korban biztosan úgy fogok tekinteni a világbajnoki győzelmekre, mint életem nagy pillanatára, jelenleg inkább azon gondolkodom, hogyan fogom jövőre megismétegni. Elmondhatatlan boldogságot, meghatottságot kétszer éreztem. Amikor 14 éve megszületett a kislányom, majd 11 éve a kisfiam. Annál nagyobb katarzist nem éltem át, mind a ketten zokogtunk a feleségemmel.” Balázs büszkébb a családjára, mint a világbajnoki címre. Mindennap megtapasztalja, hogy

a 21. századi gyerekek, 18-22 évesek másképp látják a világot, másképp kommunikálnak. Másképp kell őket tanítani, más megerősítési formákat kell használni. „Lájkolni” kell őket, mert gyakrabban igénylik a pozitív visszajelzést. Szerencsére Balázs személyisége megfogja a hallgatókat, így nagyobb eséllyel tudja átadni tudását. „Nem hiszem, hogy a gyerekeket vagy a hallgatókat folyamatosan dédelgetni kellene, de még senkit nem lehetett jobb, okosabb, szorgalmasabb emberré szidni, bántani, alázni. Ehelyett meg kell erősíteni őket abban, amiben jók, úgy, abban a formában, ahogy igénylik. Az oktatásban vannak nehézségek, ha megpróbálok egy előadáson mind a 80 embert megszólítani, nem fog sikerülni, de számomra ez inkább kihívás, mint kudarc. Olyan érzés, mint amikor zenekarban zenéltem. Húsz évet játszottam folyamatosan, soult, bluest, funkot a bátyámmal, Viktorral, egészen komolyan gondoltuk, ő ma is kitűnő zenész. A koncert végére azt akartuk elérni, hogy az összes ember szemé csillogjon, és kitáncolják magukból a lelket is. Nem mindig sikerült, de törekedtünk rá. Ugyanez a helyzet a tanítással. A cél az, hogy hatással legyünk az emberekre, nyissuk ki őket, és a másfél órás performansz végén csillogó szemeket lássunk.”

Szerző: Páhy Anna

Fotó: Németh Balázs archív

Afrika, a jövő kontinense

Hogyan működik a Boko Haram vagy más, a Száhel-övezetben tevékenykedő dzsihádisták mozgalom? Miért alkalmaznak gyerekkatonákat a terrorszervezetek?

Segíti az éghajlatváltozás elleni küzdelmet a szubszaharai térségben a Nagy Zöld Fal projekt? A válaszokat a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen (NKE) diplomázott, jelenleg

az intézmény Hadtudományi Doktori Iskolájában tanuló,

Tóth Klaudia Afrika-kutatótól kaptuk meg.

Európa. Az élmény lehet taszító vagy vonzó, de egy életre szól. Az afrikaiak élethez való hozzáállása teljesen más, még a Nairobi szélén álló nyomornegyedekben is vidáman csillog a gyerekek szeme. Van egy afrikai mondás: az európaiaknak karórája van, az afrikaiaknak idejük. Ez igaz, az életfelfogásuk része a kényelmes lassúság, ennek pozitív aspektusa, az életszeretet, ami engem is megérintett. A negatív viszont, ha valaki nyélbe akar ütni egy üzletet, akkor nagyjából tízszer kell odautaznia, hogy el tudja intézni.

● A malmok lassan őrölnek, ám a népesség gyorsan növekszik...

A kontinensen tapasztalható népességrobbanás óriási probléma. Jelenleg kicsivel több mint 8 milliárdan vagyunk a Földön, ebből 1,4 milliárdan élnek Afrikában. Az ENSZ prognosztizálása szerint 2100-ban a várható 10 milliárdból 4,2 milliárd fő lesz afrikai. Joggal merül fel a kérdés, vajon a felnövő generációkat el tudja tartani a kontinens? Mindenesetre a már most is érzékelhető élelmiszeri válságot tovább gerjeszti a klímaválság, valamint a társadalmi és vallási feszültségek, etnikai ellentétek, fegyveres konfliktusok. »

● Párduc, oroszlán, gorilla, bambusz-nád, majomkenyérfa... a fekete kontinens kétségtelenül egzotikus. De miért érdekelnek a szubszaharai problémák egy fiatal hölgyet?

Az Afrika-témák már első éves koromban megragadtak. Nem tudtam elképzelni egy afrikai dzsihádistát, de nagyon érdekelt. 2016-ban kezdtem az NKE-t nemzetközi igazgatás alapszakon, majd elvégeztem a nemzetközi közzolgálati

kapcsolatok mesterképzést. 2020 óta dolgozom kutatóként a Mathias Corvinus Collegium Migrációkutató Intézetében (MKI), ahová doktori témavezetőm, az NKE habilitált egyetemi docense, az MKI igazgatója, Marsai Viktor Afrika-kutató invitált.

● Létezik „Afrika-vírus”?

Igen, tavaly Kenyában engem is „megfertőzött”. Ha valaki először lép fekete-afrikai földre, megérzi, mennyire más, mint

● **Mi a lakosság válasza az egymást generáló problémákra?**

Az elvándorlás. Kenyában ellátogattunk a Nairobi külvárosában lévő nyomornegyedbe is, amely önálló városként működik. A minimum 800 ezer (eny nyien élnek körülbelül Debrecenben, Szegeden, Miskolcon, Pécsen és Győrben összesen), a munkalehetőség reményében a fővárosba költözött gazdasági menekültet befogadó „településen”, ahol a lakók bódékat bérelnek, nincs ivóvíz, szennyvízelvezetés, áram. Bevett szokás a repülővédek használata, ami azt jelenti, hogy miután elvégzik a dolgukat, a terméket zacskóba teszik, és elhajítják. Mi a nagykövetség által biztosított diplomáciai segítséggel jutottunk be, turistáknak egészségügyi szempontból sem ajánlott.

● **Az egészségügyi kockázatok mellett milyen veszély leselkedik az ott lakókra?** Emberrablás, szerverkereskedelem, terrorátadás. Ez utóbbi Fekete-Afrika legtöbb országát sújtja, a világvárosokat és a falvakat egyaránt.

● **Mi a célja egy elszegényedett térségben a terrorátadásnak?**

Figyelemfelhívás, propaganda, jelzi, hogy jelen vannak, veszélyeztető tényezők. Az erődemonstráció célja egyértelműen a toborzás. Minél „sikeresebb”, halálösőbb egy támadás, annál vonzóbbá válik általa a szervezet. Az elmaradott területeken nagyon sok fiatalnak nagyjából annyi a jövőképe, hogy élete végéig kapálni fog nyolc testvérrel. Ezzel ellentétben mondjuk a Boko Haram nevű dzsihádistá szervezet ettől eltérő „életpályamodell” kínál. A tagok napidíjat kapnak, fegyvert, rangot (teljesítmény alapján), katonafeleséget, drogot – mindez sokaknak vonzó. A kábítószereket az elkövetett borzalmak feldolgozására és a felkészülés részeként fogyasztják. Tehát a robbanásszerű népességnövekedés miatt sokan úgy érzik, hogy számukra ezek a szervezetek adják az életben maradás, a „jólét” lehetőségét. A jelen-séghez hozzátartozik, hogy az önként

csatlakozók mellett nagyságrendekkel többen vannak a kényszer által bekerült felnőttek, gyerekek.

● **Így kerülhetnek gyerekek egy terrorszervezetbe?**

Igen, elképesztően kegyetlen kényszerítő eszközöket használnak. Afrikában nagyon sok gyerekatonát alkalmaznak; ennek több oka van, fontos hangsúlyozni „felhasználásuk” pszichológiai előnyeit is, hiszen személyiségük könnyen formálható. Ha valaki gyerekként kerül egy ilyen szervezetbe, akkor ott is a családi mintákat, kötődési mechanizmusokat keresi. A vezetőnek feltétel nélküli hűséget esküsznek, megpróbálnak maximálisan megfelelni, bármit megtesznek az elismerésért. Ráadásul a gyerekek ellátása olcsó, mert keveset esznek. A harctereken „láthatatlanok”, hiszen sokkal kisebbek, mint a felnőtt férfiak. Gyorsak, dinamikusak, bárhova bejutnak. Lehetnek őrszemek, hírvivők, fegyverforgatók és öngyilkos merénylők.

● **Afrikát mégis a jövő kontinenseként emlegetik. Milyen utat kell ehhez bejárnia?**

Afrika valóban a lehetőségek kontinense, a jövő kontinense. Olyan természeti erőforrásokkal, ásványkincsekkel, energiahordozókkal rendelkezik, amelyek alapján Nigéria például a világ egyik leggazdagabb országa lehetne. De nincsenek meg a kapacitásai a hatékony olajkitermeléshez és olajfinomításhoz, illetve a kínai és az európai érdekek miatt nem tudja kiaknázni lehetőségeit. Miközben 214 millió lakosával a kontinens legnépesebb országa (összehasonlításképpen az USA-ban 332 millió ember él). Nem véletlen, hogy az említett Boko Haram szervezet Nigériából indult véres útjára 2002-ben... Nagy potenciál rejlik Afrikában, de ehhez az országoknak a saját lábukra kellene állni, összefogni mind gazdasági, mind társadalmi szempontból. Szakértők azt is szokták mondani, a szubszaharai térség mintha mesterséges kómában lenne, mivel a gyarmati

múltból származó európai gazdasági összekötöttség még, Kína térnyerése pedig már egyfajta gúzsba köt bizonyos országokat. A földrészen minden külső gazdasági szereplő igyekszik a saját malmára hajtani a vizet, kizsákmányolni a kontinenst. Kiváló példa erre Kína, aki, mondhatni, gazdasági gyarmatosítást hajt végre Afrika számos országában, emellett pedig a tehetséges fiatalokat ösztöndíjakkal és kedvező egyetemi lehetőségekkel „elszívják” otthonról.

● **Térjünk vissza az elvándorlásra, milyen tendenciák jellemzők?**

Az afrikai migrációnak három fő iránya van. Az egyik az országokon belüli, vidék-város viszonylatú, nyilvánvaló gazdasági okok miatt. A másik a jellemzően szomszédos országokat érintő cirkulációs migráció, ami azt jelenti, hogy az emberek a régióban maradvá keresnek kedvezőbb megélhetési körülményeket, és hazautalásokkal segítik az otthon maradtakat. A harmadik irány a dél-észak. A szubszaharai régióból sokan vágnak Európába is, többségük azonban mégsem vág neki a kockázatokkal teli útnak. Ugyanis jelentős természeti akadály a Szahara. A sivatagon való átkelés nemcsak költséges, de életveszélyes is, az ezt követő szintén drága és kihívásokkal teli földközi-tengeri átkeléshez hasonlóan. Európa tehát messze van, és kevesen engedhetik meg maguknak, hogy fizessenek az embercsempészeknek. A konkrét számok és célországok tekintetében nagyjából 40 millió afrikai állampolgár nem a saját szülőhazájában él. Ebből 21 millió fő a kontinensen belül vándorol, 19 millió fő pedig nem Afrikában él. 11 millió az EU-ban, a maradék Észak- és Latin-Amerikában, valamint Ázsiában, elsősorban Kínában él. Hazánkban nagyjából nyolcezer afrikai lakos van. Minden el- és kivándorló ugyanazon hatások miatt kel útra: fegyveres konfliktusok, élelmezési nehézségek, klímakihívások.

● **Hogyan érinti Afrikát a klímaváltozás?**

Afrikát nem egyenlő mértékben és nem egyértelműen negatív aspektusból érinti az éghajlatváltozás. Az ENSZ-prognosztizációk szerint a nyugat-afrikai partvonal esetében az eddiginél több, ideális mennyiségű csapadék várható. A keleti térségben (Szomália, Etiópia, Kenya) azonban egyre sűrűbben lesznek pusztító aszályok. A klímamigráció tekintetében kiemelkedő szubszaharai térség sérülékenysége abból fakad, hogy a lakosság 55-62 százaléka mezőgazdaságból tartja fenn magát (elsősorban pásztorkodással, zöldebb területeken földműveléssel), ami azt jelenti, hogy a környezeti feltételek változása közvetlenül és igen erősen befolyásolja az ott élők élelmezésbiztonságát. A klímaváltozással járó negatív következmények miatt indították el például a Nagy Zöld Fal projektet 2007-ben.

● **Mit takar a Nagy Zöld Fal kezdeményezés?**

Az Afrikai Unió égisze alatt, tizenegy ország (Dzsibuti, Eritrea, Etiópia, Szudán, Csád, Niger, Nigéria, Mali, Burkina Faso, Mauritánia és Szenegál) részvételével indított projekt célja az volt, hogy egy 8 ezer kilométer hosszán elnyúló, 18 millió hektáros erdősáv jöjjön létre a Száhel-övezetben, amely felfogja a sivatag déli irányú terjeszkedését. A tervnek úgy 15 százaléka valósult

meg, mert az eredeti elképzelés nem fenntartható és nem is gazdaságos. Helyette zöld parcellákat hoztak létre közösségi kertekkel, gyümölcsösökkel, amely élelmet és munkahelyet (bevételt) teremt az ott élőknek, ugyanakkor nem akadályozza a pásztorkodást, és környezettudatos szemléletet alakít ki.

● **Mitől függ, hogy egy elképzelés működőképes-e Afrikában?**

Számukra az a valódi segítség, ha meghallgatják őket és figyelembe veszik az érdekeiket. Ha helyi igényekre helyi választ kapnak – nem nyugati döntéseket –, olyat, amit magukénak éreznek. Fontos hangsúlyozni, hogy a helyi érdekek, értékek és a jövő tekintetében a nők kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be Afrikában, ezért is fontos, hogy minél több nő kerüljön be az iskolarendszerbe. Ezáltal a tudás megszerzése mellett csökkenne a népességnövekedés mértéke, és a munkaerőpiacra lépéssel saját bevételhez jutnának, csökkentve a kiszolgáltatottságukat. Az oktatásfejlesztéssel vagy a nők helyzetének javításával kapcsolatban nagyon sok civil szervezet működik Magyarországon, én is tagja vagyok az egyiknek. A globális problémákra nincs ráhatásom, de ha kutatóként fel tudom hívni a figyelmet az afrikai problémákra, vagy a személyes kapcsolatokon keresztül hozzá tudok járulni akár csak egy-egy család jobblétéhez, már megérte.

Szerző: Páhy Anna
Fotó: Tóth Klaudia archív

XVI. Benedek

Precíz, szerény, több nyelven beszélő, művelt ember, aki minden gesztusával Istenre szeretne volna irányítani a világ figyelmét – XVI. Benedek visszafogott életmódját pápaként is folytatta, egyszerre volt konzervatív és progresszív, pápaságát pedig valószínűleg elődje és utódja regnálása fényében ítéli majd meg a teológia és az egyháztörténet. A kiérdemesült egyházfő közelmúltbeli halála életét helyezi előtérbe, amelyben kiemelt hangsúlyt kapott a világ békéjének előmozdítása.

Bizony nem volt könnyű dolga Joseph Ratzingernek 2005. április 19-én, amikor a római Szent Péter-bazilika központi loggiájáról elhangzott az új pápa megválasztását bejelentő rítus, a „Habemus papam” („Van pápánk!”) felkiáltás, és kiderült: a bíborosi konklávé a Hittani Kongregáció korábbi prefektusát választotta Szent Péter 265. utódjának.

A tanító

A németalföldi születésű főpap lett a nyolcadik német pápa, megválasztása nem volt meglepetés. Szent II. János Pál, a lengyel pápa utódként és legközvetlenebb munkatársaként komoly örökség továbbvitelét vállalta föl. Ratzinger a XVI. Benedek nevet vette fel Nursiai Szent Benedek rendalapító, Európa védőszentje iránti tiszteletének

jeléül. Másik érve, hogy XV. Benedek nyomdokait szeretné folytatni, akit a „béke pápájának” is hívnak. Joseph Ratzingert 1951-ben bátyjával, Georg Ratzingerrel együtt szentelték pappá a freisingi székesegyházban. Míg bátyja karnagy lett, Joseph filozófiát és teológiát tanult. Professzori kinevezését követően a bonni, a münsteri, majd a tübingeni egyetemen tanított.

„a béke pápája”

Regensburgban egyetemi tanszéket alapított, amelyet ma is „Ratzingeriskola”-ként emlegetnek. Bevezetés a kereszténységbe című könyve 1967-ben jelent meg, és magyar nyelven is számos kiadást ért meg, népszerű a teológiai művek között. VI. Pál pápa kreálta bíborossá, míg Szent II. János Pál pápa a Hittani Kongregáció prefektusává nevezte ki, ezért müncheni érseki tisztségéről lemondott, és 1982-ben Rómába költözött.

Joseph Ratzingert visszahúzódozóbb, zárkózottabb személyiségként jellemezte környezete. Szerény életmódját pápaként is folytatta, Aldo Maria Valli olasz újságíró 2011-ben megjelent cikkében mesélte el, hogy XVI. Benedek pápa napjait mindennap előre megtervezve kezdte. A reggeli után például a világsajtót olvasta: német, olasz, angol, francia és spanyol nyelvű újsághíreket. Konzervatív értékekkel átszőtt tanításai – ahogyan átadta a keresztény hit alapvető igazságait és megfogalmazta azoknak a mai életre vonatkoztatott tanulságait – világosak és érthetők. Vallotta: az egyház mindig megújításra szorul, ám ennek megvannak a maga módjai és határai. Egyértelmű állást foglalt a cölibátus (papi nőtlenség) kánonjogi szabályainak megváltoztatása és a nők pappá szentelhetősége ellen, ellenezte a mesterséges születésszabályozást és a homoszexuális kapcsolatok elismerését, ahogyan az abortuszt és az eutanáziát is, 2003-ban pedig nyíltan elítélte a középkori inkvizíció módszereit. Közérthető párbeszédre törekedett a különféle vallási közösségekkel, de a nem hívő világgal is, és bocsánatot kért azoktól, akiket gyermekkorukban papok zaklattak. Első

enciklikája, a „Deus Caritas Est” egyfelől a keresztény szeretet fogalmáról, másrészt az egyházi szeretetszolgálat szerepéről elmélkedik. Mint fogalmaz: „aki szereti Krisztust, szereti az egyházat és azt is akarja, hogy az egyház e szeretet kifejezője legyen.”

Lemondása és öröksége

Mindenkit meglepett, hogy nem töltötte ki hivatali idejét. A pápai tisztségről való lemondásra utóljára 1415-ben volt példa, amikor XII. Gergely vonult vissza. Benedek 2013. február 11-én jelentette be lemondását, amelynek hivatalos okaként egészségének hanyatlását nevezte meg. Az emeritus, vagyis kiérdemesült pápa a Vatikánban található Mater Ecclesiae-kolostorba költözött. 2020-ban Münchenben meglátogatta haldokló testvérét, aki két héttel ezután, 96 évesen elhunyt. Innentől kezdve Benedek állapota is romlott, mígnem 2022. december 31-én, délelőtt 9:34-kor átadta lelkét Teremtőjének. Örökségének egyik

sarokpontja az egyház évszázados történetét átszövő hit és értelem párbeszédének továbbvitele, amely a keresztény filozófia és teológia születésétől, Szent Ágostontól Nagy Szent Gergelyen, Szent Skolasztikán és Aquinói Szent Tamáson át tart – foglalta össze lapunknak XVI. Benedek jelentőségét Ujházi Lóránd egyetemi tanár, az NKE Eötvös József Kutatóközpont Vallás és Társadalom Kutatóintézetének vezetője. „Láttam, miként omlottak össze összeomolhatatlannak tűnő tézisek, melyekről kiderült, hogy egyszerű hipotézisek” – fogalmazott egykoron a néhai pápa, aki úgy vélte: a számos feltételezésből semmi más nem kerül felszínre, mint a hit értelme, vagyis hogy „Jézus Krisztus valóban az út, az igazság és az élet, és az egyház minden elégtelenségével, valóban az ő teste”. Benedek vallotta: sem a filozófia, sem a jog, sem más tudomány nem alapozhatja meg önmagát, mindegyikhez morális alap szükséges, amelyhez a kereszténység nyújt fogódzót. »

Ujházi Lóránd úgy látja: Benedek pápa munkásságát a kortárs filozófia, később az egyháztörténet is elődje Szent II. János Pál pápa és utódja, Ferenc pápa összehasonlításában ítéli majd meg. Szent II. János Pál hosszú évtizedeken keresztül vezette az egyházat, és markáns elképzelése volt a vallások közötti párbeszédéről, az egyház belső életéről, egyház és állam kapcsolatáról a II. Vatikáni Zsinat tanítása fényében. Benedek utóbbi szem előtt tartva progresszív, azaz haladó volt, amikor azt mondta: a nemzetközi szervezeteknek szerepe van a világbéke megteremtésében. Szintén haladó szellemiségét tükrözi az ortodox egyházakkal való kapcsolata, a más vallásokkal való kontaktusa és a tudományos világgal való párbeszéde. Ugyanakkor az egyház belső életéről már konzervatívabban gondolkodott. A liturgiában például a tradicionális elemek megerősítésére törekedett, ami egyfajta visszarendeződés a II. Vatikáni Zsinat liturgikus reformjához képest. Látványos öltözködésével és feltűnő liturgikus eszközeivel régebbi elemeket hozott vissza, amelyekkel sokak

JOSEPH RATZINGER

(1927. április 16., Marktl am Inn – 2022. december 31., Róma)
 – Pápai jelmondata: „*Cooperatores veritatis*”, azaz „*Az igazság munkatársai*” (3Jn 1,8)
 1946–1951: filozófiát és teológiát tanult a Münchener Egyetemen és a Freisingi Filozófiai és Teológiai Főiskolán.
 1951. június 29-én szentelték pappá.
 1962–1965: a II Vatikáni Zsinat teológiai szakértője
 1977: münchen-freisingi érsek, később bíboros
 1981. november 25.: a Hittani Kongregáció prefektusa
 1998. május 21.: a budapesti Szent István Társulat Stephanus-díjjal tüntette ki.
 2002: a bíborosi kollégium dékánja
 2005. április 19.: Szent II. János Pál pápa utódjául választották.
 2013. február 11.: lemondott pápai hivataláról.

számára különnek tűnt. Am ezeknek a szokatlan külsőségeknek volt értelme: Joseph Ratzingert, a személyt rejtette el a pápaság hivatala mögött. Míg Benedek engedélyezte a régi liturgikus elemeket, utódja, Ferenc pápa ettől elzárkózott – tárta fel az újabb összehasonlítási alapot Ujházi Lóránd, aki leszögezte azt is: Benedek nemcsak tanúja volt a II. Vatikáni Zsinatnak, mint az egyetemes egyháztörténet legkiemelkedőbb eseményének, hanem teológusként a koncepció kifizetését is látta. Kritikus is volt. Németországi látogatása alkalmával egyértelművé tette: olyan egyház alakult

ki, amely nem biztos, hogy képes a hit elemeinek megőrzésére és átadására. Benedek konzervatív volt az egyház kormányzat kérdéseiben is, például ahogyan a laikusok szerepéről gondolkodott. Teológiai végrendeletében bocsánatot kért mindazoktól, akikkel bármilyen módon méltánytalanul bánt. „*És azt, amit honfitársaimnak mondtam, most mindazoknak mondom, akik az egyházban az én szolgálatomra lettek bízva: maradjatok meg szilárdan hitetekben! Ne hagyjátok megzavarni magatokat!*” – búcsúzott XVI. Benedek.

Szerző: Tasi Tibor

Kisebbségpolitika a 21. század tükrében

A nemzetpolitika és a kisebbségvédelem új megközelítéseit, a kisebbségpolitika nemzeti, regionális és globális összefüggéseit tervezi feltárni kutatásaiban a Nemzeti Köszolgálati Egyetemen (NKE) indult Kisebbségpolitikai Kutatóműhely. Terveik szerint láthatóságuk egyetemen belül és azon túl is széles körű lenne. Az indulásról kérdeztük Gyurcsík Ivánt, a kutatóműhely vezetőjét, aki több mint négy évtizedes tapasztalat birtokában vetette bele magát a munkába.»

● Mi a létjogosultsága annak, hogy épp az NKE-n foglalkozzanak kisebbségpolitikai kérdésekkel? A kutatóműhely létrehozása elő kívánja segíteni az oktatás és a kutatás összekapcsolását a magyar nemzetpolitika és kisebbségvédelem terén, törekszik ebben a témakörben a hazai és nemzetközi kutatók és kutatási irányok megismerésére, megismertetésére. Az NKE saját, de különböző szakterületekről érkező szakemberei, a különböző tudományágakból (államtudomány, nemzetközi jog, kisebbségi jogok, nemzetközi kapcsolatok, szociológia, történettudomány és földrajztudomány stb.) kiinduló hazai kutatók és a közép-európai régióban működő hasonló tematikát feldolgozó think tankek tudásának, legújabb kutatási eredményeinek közös megismerése, illetve erről való szakmai diskurzus egészen újszerű módon gazdagíthatja a kisebbségvédelmi és nemzetpolitikai gondolkodást. 2022 márciusában érkeztem az egyetemre több mint két évtizedes külügyi tapasztalat birtokában. Bemutatkozásom keretében arra a felismerésre jutottam, hogy sok kiváló korábbi kedves kolléga foglalkozik azokkal a szakmai kérdésekkel, amelyek hozzám

közel állnak a kisebbségvédelem és a nemzetpolitika területén. Ez adta az ötletet, hogy a kutatóműhely létrehozásával hozzáadott értéket teremtsünk az oktatás és a kutatás számára az egyetemen belül. A kutatóműhely nyolcfős szakértői csoportja az egyetem oktatóiból és kutatóiból áll. A szakértők felkérésénél fontos szempont volt, hogy a kisebbségvédelmi nemzetpolitikai kérdéskört többféle, változatos megközelítésből tudjuk vizsgálni, szakértőink a nemzetközi jogi, emberi jogi, politikatudományi, történelemtudományi, földrajztudományi és szociológiai, antropológiai területek tudósai. Emellett a kutatóműhely célrendszere illeszkedik az egyetem oktatási és kutatási portfóliójába, „nemzetköziesítési” tevékenységébe, továbbá hozzájárul a 2020–2025 időszakra szóló Intézményfejlesztési Terv szerinti oktatás- és kutatás-fejlesztési stratégia megvalósításához. Reményeink szerint a kutatóműhely tevékenysége és eredményei hozzájárulnak majd az egyetem releváns képzéseinek (államtudomány, közigazgatási ismeretek, emberi jogok, nemzetközi jog, alkotmányjog, Európa-tanulmányok, humanitárius jog, nemzetközi szervezetek) magas szintű, interdiszciplináris fejlesztéséhez. Ez hozzásegíthet a magyar közigazgatás vezetőinek és tisztviselőinek magas szintű szakmai ismereteihez az egyedi magyar nemzetpolitikai célok megvalósítása során.

● Mi a kutatóműhely célja? A kutatóműhely célja a kisebbségpolitikát magyar nemzeti, globális és regionális nemzetközi szempontból vizsgálni a 21. századi új kihívások tükrében. A szakmai kutatások nemzetközi részvételű megvalósítása többes célt szolgál: egyrészt megismerni a tágabb szomszédságunkban, régióinkban működő kutatóintézetek

kiváló szakembereinek legújabb eredményeit, gondolkodási irányait; másrészt a vendégszakértői, kutatói és oktatói konzultációkkal hozzájárulni az egyetem mobilitási, vendégfogadási célkitűzéseéhez; harmadrészt megismertetni a sajátos magyar nemzeti identitáspolitika szerves részét képező kisebbségvédelmet és nemzetpolitikát.

● Milyen konkrét kutatási témák merültek fel már az indulás idején? A kutatóműhely alakulása óta a következő kutatási témák merültek fel: a nemzetpolitika és a kisebbségvédelem időszerű kihívásai az elmúlt harminc év fejleményeinek tükrében; a nemzetiségekkel, nemzeti kisebbségekkel, közösségekkel szemben alkalmazott kollektív bünyesség témája; a kisebbségpolitika regionális aktualitásai.

● Hogyan szeretnének láthatóvá válni?

Elindítottuk az Online Kisebbségpolitikai Lexikon elkészítését. Tervezünk kisebb létszámú szakmai közönségnek szóló könyvbemutatókat és szakmai konzultációkat. A kutatóműhely gondozásában megjelentetni tervezett Online Kisebbségpolitikai Lexikon, illetve Kisebbségpolitikai Különgyűjtemény reményeink szerint nagyban elősegíti majd a témát érintő egyetemi képzési programokat választó hallgatók tanulmányait, illetve a kérdést tudományosan kutatók jövőbeli munkáját.

● Mi a személyes indíttatása, hogy részt vegyen ebben a munkában? Kisebbségi helyzetbe született magyarként, majd külföldi útjaim során a magyar diaszpóra életét közelről látva, illetve Magyarországon magyarként volt alkalmam összevetni a különböző jogi, politikai és társadalmi helyzetekben rejlő kihívásokat. Jogi, valamint nemzetközi kapcsolatok végzettségemből indult

a tudományos pályám, amelynek lényeges részében a kisebbségkutatással, a különböző nemzeti kisebbségek EU-s szabályozásával foglalkoztam. Most Deli Gergely rektor regionális tanácsadójaként vezetem a Regionális Együttműködési Osztályt, amelynek legfőbb feladata az egyetem regionális – azaz a balti államoktól Közép- és Dél-Kelet Európán át egészen a Kaukázusig terjedő térségben található összesen 22 ország – nemzetközi kapcsolatainak fejlesztése mind oktatási, mind pedig kutatási területen. (Az osztály munkájáról a következő számban olvashatnak részletesen – a szerk.) Az utóbbi években megjelent írásaim, az általam (is) szerkesztett kötetek az alábbi témákat érintették: Közép-Európa; az Új diplomáciai lexikonban témafelelősként szerkesztettem a *Kisebbségvédelem-nemzetpolitika* fejezetet; írtam a Gyönyör József kisebbségi jogász, közíró előtt tisztelgő emlékkötetbe; valamint a nemzetiségi parlamenti képviselőket tagláló kötet társszerkesztője voltam.

● Mivel lenne elégedett egy év múlva a kutatóműhely munkáját illetően?

Elégedett lennék, ha az egyetemi polgároknak elérhetővé válna az Online Kisebbségpolitikai Lexikon a tudásportálon, megtartanánk a tervezett nemzetközi tudományos konferenciát, rendszeresen tartanánk szakmai konzultációkat, könyvbemutatókat az NKE-n. Szintén fontos számunkra, hogy ismertté váljon tevékenységünk az egyetem, de más hallgatóság és intézmények körében is, rendszeres szakmai közönséget és szoros szakmai kapcsolatot alakítanánk ki a legnívósabb hazai és külföldi, hasonló tematikával foglalkozó intézettel, think tankkel, hatással lennénk a releváns egyetemi képzésekre.

Szerző: Tasi Tibor

Támadás a kereszténység ellen

Példátlan támadások értek keresztény és újabban zsidó közösségeket a közelmúltban az Egyesült Államokban. Miközben egykoron elnökök sora védte a zsidó-keresztény kultúrkör értékeit, manapság ez mintha már nem lenne olyan fontos a magukat hithű katolikusnak valló vezetők számára. A pluralizált tengerentúli társadalomban számos, korábban diszkriminált mozgalom most épp a vallási közösségeket különbözteti meg hátrányosan.

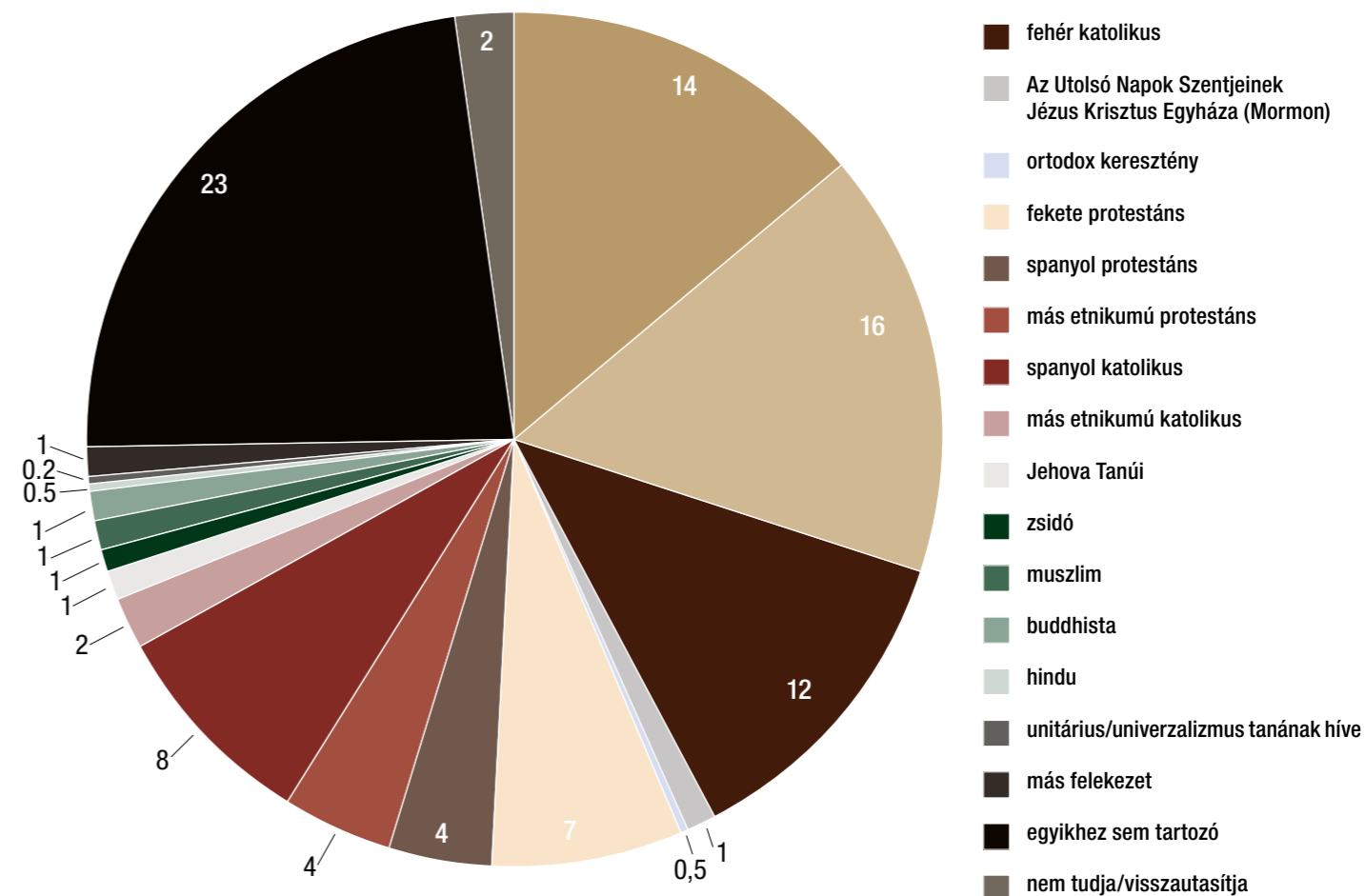
A 18. századi Angliában, sőt már előtte is, a puritanizmus szemben állt a monarchiával, valamint annak támaszával, az anglikán egyházzal. A puritanizmus volt az az irányzat, amely ideológiát szolgáltatott az angol polgári forradalomhoz is. Szakértők szerint ennek a történelmi hagyatéknak a későbbi megnyilvánulása az amerikai protestáns többség részéről megjelenő erőteljes zsidó-, ateista- és

katolikusellenesség, amelyet anno az ír és olasz katolikus bevándorlók megjelenése erősített fel, akiket megbízhatatlanoknak, rossz állampolgároknak és idegen hatalmak, köztük a Vatikán befolyása alatt állóknak tartottak. Ehhez később a zsidó közösségeket, újabban pedig, kimondatlanul ugyan, de a milliós számú muszlim embert sorolták, akiket szintén nem tartanak megbízható amerikaiaknak – mondta

el lapunknak Csutak Zsolt, az NKE Vallás és Társadalom Kutatóintézet munkatársa. A 20. század végére ez a jelenség aztán alábbhagyott, napjainkban viszont ismét erősödni látszik. 2020 májusában, a George Floyd afroamerikai férfi letartóztatása és halála nyomán indult, a feketék jogaiért kiálló Black Lives Matter (BLM) és a szélsőbaloldali úgynevezett antifa mozgalom, illetve a neomarxista progresszív tüntetők

Amerika vallási térképe 2020

(hány százalék vallja magát a különböző felekezetekhez tartozónak)

Forrás: PRRI 2020 American Values Atlas

dühe épp a fehér és vallásos, keresztény (és zsidó) közösségek ellen irányult. Őket tartják ugyanis a fennálló rend képviselőinek. A radikális progresszív mozgalmárok a szintén konzervatív muszlimokat – talán politikai megfontolások vagy bátorság hiányában – nem zaklatják, de a 75 milliós katolikus és 55-60 milliós neoprotestáns közösségeket viszont annál inkább. Ennek oka narratíváik szerint a katolikus és neoprotestáns közösségek által megtestesített strukturált „fehér keresztény felsőbbrendűség” – magyarázta Csutak Zsolt, aki szerint ezek a „progresszív lózungok” természetesen alaptalan és mondva csinált vádak. A

támadásokat az Amerikai Katolikus Püspöki Konferencia weboldalán rendszeresen összesíti. Adataik szerint csak az elmúlt két évben, azaz 2020. május és 2022. május között 140 katolikus létesítmény és egyházi személy ellen történt támadás, 30 templomot felgyújtottak, többet összemázoltak és egyéb, brutális módon megszenstelenítettek. New Yorkban, egy brooklyni katolikus templomból ellopták a színarany, kétmillió dollár értékű szentségtartót, és összerondították az úr asztalát. A támadások 2022 tavaszán vettek újabb lendületet, amikor a szövetségi Legfelsőbb Bíróság tagállami hatáskörbe utalt egy abortusz esetet. Azóta már

50 templom és egyházi szülőotthon, de keresztény orvosok ellen is történtek támadások. Rendszerint azok ellen a létesítmények ellen lépnek fel erőszakosan, amelyeket könnyű beazonosítani, legyen szó egy római katolikus templomról vagy újabban zsinagógáról. Legutóbb egy New York-i zsidó hitközséget ért atrocitás annak nyílt abortuszellenessége miatt. Mindezekről kizárólag az egyházi sajtó, illetve a *First Things*, *The Federalist* magazinok számolnak be, esetleg a közelmúltban Magyarországon is megfordult világhíres médiaszemélyiség, Tucker Carlson beszél róluk a Fox News televízióban futó műsorában. Hogy miért éppen »

a keresztény közösségek a célpontok? Csutak Zsolt szerint ennek oka a vallásos konzervatívizmusban rejlik, illetve, hogy őket tartják a fennálló „elnyomó, kirekesztő társadalmi rend” képviselőinek. A támadások mellett megjelent a nyílt diszkrimináció is. Előfordult, hogy egy keresztény, vallásos szervezet tagjait egyszerűen nem szolgálták ki egy wisconsin, harsányan LMBTQ-barátnak hirdetett étteremben – ilyen eset korábban még soha nem fordult elő az Egyesült Államokban. Mint ahogy olyan sem, mint amikor egy magát hívő kereszténynek valló coloradói cukrászmester nem akart esküvői tortát készíteni egy meleg pár házassági ceremóniájára 2018-ban. Bár szembe ment a kereskedelmi gyakorlattal, meg is hurcolták, több millió dollárt vesztett, de végül a Legfelsőbb Bíróság neki adott igazat.

Az Egyesült Államokban történelmi hagyományai vannak a vallások védelmének, méghozzá a legfelsőbb szinteken. Állam és egyház természetesen markánsan elkülönül, ugyanakkor nem nehéz belátni a vallásvédelem praktikus oldalát, hiszen a 75 millió katolikus és 55 millió újkeresztény, protestáns szavazó támogatása nélkül aligha lehet elnök egy-egy jelöltből. Az NKE Vallás és Társadalom Kutatóintézetében kutatás szintjén is foglalkoznak a témával, konkrétan a szekuláris állam világi kihívásaival és az egyházi tanítások kapcsolatával, amelyből angol és magyar nyelvű tanulmányok vannak készülöben. Az írások végkövetkeztése egyszerűen összefoglalva az, hogy a két világnézet összeegyeztethetetlen egymással, ami a jövőre nézve még rengeteg konfliktust vetít előre. Pedig korábban elnökök sora védte a vallásokat és azok értékeit – fogalmazott saját kutatási témájáról Csutak Zsolt. Ronald Reagan, de idősebb és ifjabb George Bush elnökök vallásossága például jelentős mértékben befolyásolta politikai világlátásukat és döntéseiket.

Keresztények és más vallásúak aránya az USA-ban

Forrás: Gordon-Conwell Theological Seminary

Ennek okán láthatták például a Szovjetuniót is a „gonosz birodalmának”, és a szovjet társadalmat pedig ateistának és embertelennek, amit szét kell forgácsolni. Ezt a harcot végül sikerre is vitték, akárcsak az egykori iraki diktátor, Szaddám Huszein elleni „keresztes háborút, amely ugyancsak neokonzervatív gonosz elleni harc” aspektusaként is volt megjeleníthető, már-már súrolva a vallási radikalizmus határait. A vallásos meggyőződés az elnökök magánéletében is megjelenik. Ifj. Bush elnököt – saját bevallása szerint – Jézus tanítása mentette ki az akut alkoholizmusából, és a második isteni személy nevét még a kampánya során is gyakran emlegette. Apja, idősebb Bush elnök ennél visszafogottabb volt, de a protestáns vallás és munkamorál nála is megjelent, hitét komolyan megélte. Donald Trump ugyan nem volt vallásos, de alapvetően védte a keresztény és zsidó felekezeteket, és nem kis támogatást kapott ezért a vallásos szervezetektől. Napjainkban Joe Biden elnök kivételt jelent. Ugyan hívő katolikusnak vallja magát, döntéseiben mindenben szembe megy a katolikus egyház dogmaival és társadalmi tanításával – így látja Csutak Zsolt, aki felemlgette azt az esetet, amikor Dél-Karolinában egy idős katolikus pap megtagadta az akkortájt még elnökjelöltként kampányoló Biden áldoztatását 2019-ben. Szintén beszédes Nancy Pelosi, az Egyesült Államok Képviselőház elnöke, aki ellen több tucatnyi amerikai katolikus egyházmegye és köztük otthona, San Francisco katolikus püspöke is határozottan felszólalt nemrégiben, mondván: a politikus nézeteivel szégyent hoz a katolicizmusra.

A vallásosság nem divat manapság, ennek hangsúlyozásába az említett elnökök bele is buktak, annak idején rengeteg szavazatot vesztek a vallásra nem igazán vevő fiatal szekuláris és főképp az egyetemi értelmiség körében. Az amerikai társadalom fenti jelenségei okán egyesek már arról beszélnek, hogy az Egyesült Államokban, a szabadság hazájában – bármennyire furán hangzik is – nem lehet nyíltan és szabadon vallást gyakorolni. A fundamentalista protestáns, keleti ortodox és római katolikus egyházvezetők megújulási hullámot sürgetnek, egyre többen emlegetik a kivonulást a politikából, közéletből, áhítják a párhuzamos társadalmak kialakítását és/vagy a politikai hatalom megszerzését, konkrétan Donald Trump, avagy konzervatívabb jobboldali politikusok visszajuttatását a hatalomba. A fentiek fényében sovány vigasz, hogy bár a keresztény vallásosság sokat veszített népszerűségéből, hiszen míg 1955-ben a hívők aránya elérte a 75 százalékot, az arány 2021-ben 45 százalék körülire csökkent, ez még mindig a legmagasabb arány a nyugati világban.

Szerző: Tasi Tibor

Ki irányítja

a jövőt?

Online beszélgetést rendezett a Környezeti Fenntarthatósági Intézet (KFI) az Örökzöld 100 programsorozatának keretében. Az eseményen

szó esett a divattervezői, az önkormányzati és a vásárlói felelősségvállalásról is. Balatoni Monika, az intézet munkatársa elmondta: rendhagyó módon egy pár perces kisfilm adta a beszélgetés apropóját. A videót szolnoki fiatalok készítették Ki irányítja a jövőt? címmel.

Színe és fonákja

A videóban három fiatal beszél arról, miképpen tekintenek az előttünk álló időkre. Egyikük optimistán: ő új technológiákról, a számítástechnika és az orvostudomány folyamatos fejlődéséről, a robotok életünket megkönnyítő terjedéséről szolt.

Másikuk éppen ellenkezőleg: úgy vélte, hogy a technika vívmányai éppen a szakadékot tágítják az emberek között, s a robotizáció révén tömegek kerülnek majd utcára, miközben a világot a tehetősek szűk rétege irányítja. A globális felmelegedés – tette hozzá – egyik markáns jele annak, hogy az emberiség önmagát pusztítja el.

A harmadikként megszólaló diák szerint a jövő most zajlik: ahelyett, hogy várjuk, hogy közelebb jöjjön, mi is közelebb mehetnénk hozzá. Mi határozzuk meg, milyen lesz a következő időszak; a jövőt nem hagyhatjuk kicsúszni a kezeink közül – e gondolattal zárult a kisfilm.

Középut

A film kapcsán Bartuszek Lilla, a Fenntartható Közösségek Központjának vezetője hangsúlyozta, hogy noha nagyon fontosak az egyéni cselekvések, meg kell találni azt a legalacsonyabb szintű döntéshozói réteget, amely a kollektív döntéshozatal oldaláról tudja ezt a kérdést megközelíteni. Hiszen, tette hozzá, ha a jövőt távolítjuk, akkor elvész a tettrekészség. Lényeges tehát, hogy megtaláljuk az arany középutat

a klímaszorongás és a helyzet elbagatellizálása között. „A jelenben kell gondolkodnunk, amikor a fenntartható jövőről gondolkodunk” – szögezte le.

Balatoni Monika hozzátette: jelenleg a tudományos gondolkodás is megoszlik a tekintetben, mennyire vagyunk késésben. Az emberek elvesznek a közösségi média híreiben. Egyszerre szívárogo be a fogyasztói szemlélet a gondolkodásmódunkba, és látunk elrettentő képeket a túlfogyasztásról. Kimondhatjuk, hogy a divatipar veszélyes és a fenntarthatóságot veszélyezteti? – tette fel a kérdést Gottwald Hanna divatmenedzsmenethallgatónak, aki a divatipar ökológiai lábnyomát vizsgálja.

Új szelek

Igen – hangzott egyértelműen a válasz – annál is inkább, mert a divatipar a világ második legszennyezőbb szektora évtizedek óta. Évente 80 milliárd ruhadarab készül, és a fast fashionra jellemző a gyenge minőségű,

egészség- és környezetkárosító anyagok használata. A világon használt gyomirtók mennyiségének negyedét a gyapotföldeken használják fel. Új gondolkodásra, megközelítésre, fogyasztói attitűdre van tehát szükség. Sajnos van még tere a fejlődésnek, erre Balatoni Monika mondott példát: az egyik budapesti drogériaüzletben például már elérhető a tisztítószerek egy részének utántöltése, kérdésére mégis azt a választ kapta a boltban, hogy alig-alig élnek a vásárlók e lehetőséggel.

Kirakatakiók helyett

A beszélgetés a celebek társadalmi szerepvállalásának megvitatásával folytatódott. Mennyire kirakatviselkedés, PR-fogás csupán Sebastian Vettel bejelentése faültetéseiről vagy arról, hogy ezentúl nem utazik magángéppel? Leonardo DiCaprio és Julia Roberts is sokat szerepel környezetvédelmi

témákkal a sajtóban, mekkora mozgósító ereje lehet a hírességek akcióinak? Dora György filmproducer úgy vélte: jellemzően inkább PR-tevékenységről van szó, de találni hiteles, jó példát is. Ilyen például Morgan Freeman esete, aki nemcsak méhészkedik, de tíz éve saját farmján méhmentésbe kezdett – az akciónak alig volt hírverése. Vagy Cate Blanchett és férje, akik a Sydney Theatre Company menedzselésekor a műemléképület felújítása során 1900 arab szolárpanelt szereltek a tetőre, az esővizet pedig 100 ezer literes tartályban gyűjtik.

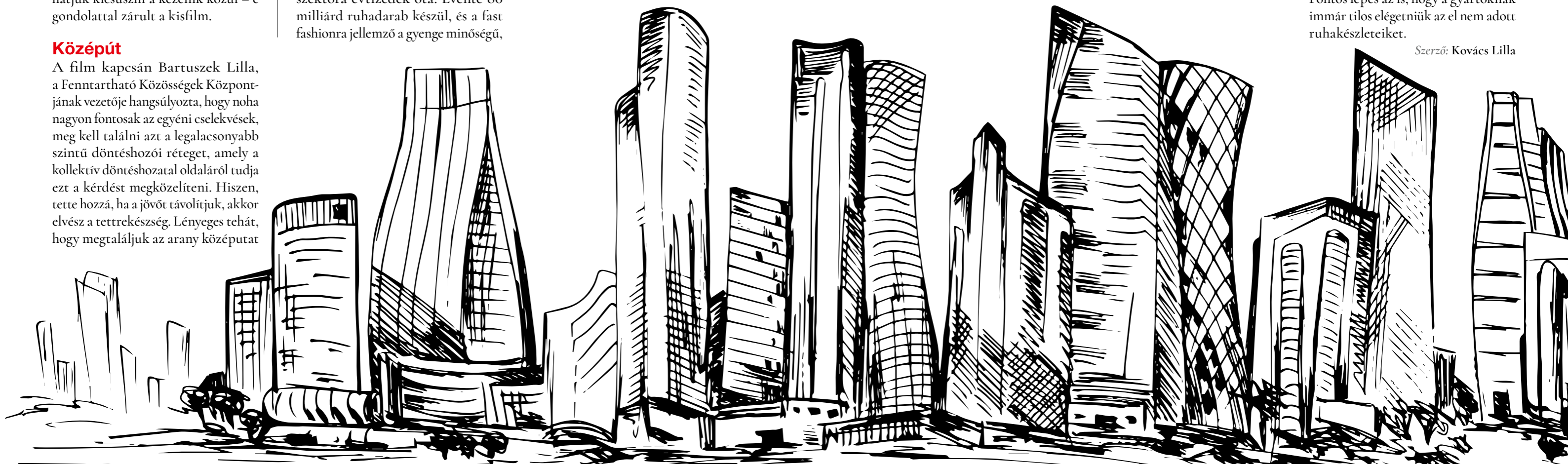
Edukációt!

Bartuszek Lilla szerint a valódi tettek és a látványos húzások összekötése az, ami egyelőre hiányzik. A lakosság percepciója egy-egy önkormányzati akció (például faültetés kapcsán) kettős. Vagy meg sem üti a lakók

ingerküszöbét, vagy éppenséggel „besokallnak” a „zöld” témáktól, és fel sem merül bennük, hogy maguk is a részévé válhatnak a fenntarthatóságra történő átállásnak. A „zöld” jelző használata sok esetben egyébként is kontraproduktív: sokan lehetetlen küldetésnek érzik, hogy felnőjenek a feladathoz, mások pedig az aktivisták sokszor megosztó tevékenységére, akcióira asszociálnak. A városvezetők edukációval tudnának ezen a helyzeten javítani, és azzal, ha minél több kapcsolódó kérdésben kérnék ki a lakosok véleményét – akik egyre közelebb éreznék ezáltal magukhoz a zöld gondolkodást. A divattervezői felelősségről szólva Gottwald Hanna elmondta: az mind fontosabbá válik. A környezettudatos vásárlás, a kevesebb, de minőségibb ruhák választása és azok megjavítása lecserélés helyett, egyszóval a

holisztikus szemléletmód mind inkább fontos e téren is. Az edukáció több szempontból is elengedhetetlen: lényeges például láttatni, hogy miért és mennyivel drágább például a rovarirtó használata nélkül előállított biopamut, vagy azt, hogy a nem százszázalékos pamut esetében az újrahasznosítás során rendkívül sok vizet használnak fel. Azt is kevesen tudják, hogy a kókuszbor előállításához a kókuszföldet 15 évig pihentetni kell, ellentétben például az ananással, amely természetesen nem merül ki a termőföld. Vásárlóként nem vagyunk könnyű helyzetben. Fontos megnézni a származási helyet (Bangladesben például azért dolgoztatnak méltatlan helyzetben varrónőket, mert nincs minimálbér). Emellett örvendetes, hogy mind több úgynevezett hibrid vásárló van, akik egy-egy luxuscikket megvesznek, így csökkentve fast fashion vásárlásukat. Fontos lépés az is, hogy a gyártóknak immár tilos elégetniük az el nem adott ruhakészleteiket.

Szerző: Kovács Lilla

Szigorúbb szempontok alapján

vizsgálják az ivóvizet

2023-tól megváltozott az ivóvíz minőségét szabályozó hazai jogrend, az Európai Parlament és a Tanács az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 2020/2184 számú irányelve alapján. Goda Zoltán, a Nemzeti Közszoigálati Egyetem Vízudományi Karának tudományos munkatársa válaszolt a témában felmerült kérdéseinkre.

• Milyen területeket érint, és hol a legsürgetőbb a változtatás? Az ivóvízminőség felügyeleti rendszerét több ponton is érinti a módosítás. Az EU 2020/2184 számú irányelve 2021. január 12-én lépett hatályba, és két évet adott a tagországoknak, hogy a saját jogszabályi környezetükbe beemeljék az abban szereplő

módosításokat. A most érvénybe lépő módosítások egy része tulajdonképpen nem hoz érdemi változást, hiszen ezeket valamilyen formában már alkalmazza a hazai jogrend.

A módosítás öt fő területet érint. A korábbiaknál jelentősebb szerepet kap a kockázatalapú szemlélet az ivóvízminőség meghatározásában. Ez a teljes ivóvízellátási folyamatot érinti, azaz az ivóvízcélra termelt nyersvíztől egészen a fogyasztói pontokig. **Másodsorban** bővül a vizsgálandó paraméterek, szennyezőanyagok köre, egyes komponensek esetében szigorúbb határértékeknek kell megfelelni. Emellett az unión belül egységessé válik az ivóvízzel érintkező anyagok szabályozásának és engedélyeztetésének módja.

Kiemelt feladat a lakosság tájékoztatásának fejlesztése, az ivóvízbe vetett bizalom erősítése, és hasonlóképpen fontos a jó minőségű ivóvízhez nem, vagy csak korlátozottan hozzáférő csoportok ellátásának biztosítása.

• Mit jelent a kockázatalapú szemlélet az ivóvízminőség szabályozásában? Ez valójában nem teljesen új szempont a hazai jogrendszerben. A vízbiztonsági tervnek köszönhetően 2009 óta az ivóvízellátó-rendszerek kockázatelemzése része a hazai szabályozásnak. Ez most kiegészül az ivóvízbázisokat

érintő kockázatok felmérésével és értékelésével. A kockázatelemzés olyan intézkedéseket javasol, amelyekkel a vízgyűjtő területen csökkenthető, mérsékelhető a veszélyek mértéke, hatása. Új elem, hogy bizonyos kiemelt fogyasztói pontokon (például szociális és egészségügyi intézmények, iskolák, óvodák) vizsgálni kell az épületek belső ivóvízhálózatában előforduló, másodlagos vízminőségromlást okozó egyes paraméterek kockázatát. Ilyenek az ólom vagy a Legionella baktérium.

• Bővül az ivóvízben vizsgálandó szennyezőanyagok köre. Melyek ezek, és miért van szükség a bővítésre?

Az ivóvíz az egyik legszigorúbban ellenőrzött élelmiszer. Meg kell felelnie az ivóvíz minőségét szabályzó 201/2001. számú kormányrendeletben foglaltaknak, amely számos szennyezőanyag, paraméter és komponens tekintetében minőségi határértékeket ír elő. A vizsgálandó szennyezőanyagok köre időről időre változik, jellemzően bővül, ez többször is előfordult a kormányrendelet születése óta. Itt is tulajdonképpen a kockázatalapú szemlélet kap fontos szerepet. Olyan szennyezőanyagok, amelyek potenciális egészségügyi kockázatát az utóbbi időben ismerte fel a tudomány, az Európai Bizottság megfigyelési listájára kerülnek. Ezek rendszeres és

kiterjed vizsgálata jelentős mennyiségű információt szolgáltat a jövőben.

A most érvényre jutott változás alapján vizsgálni szükséges az ivóvízben olyan fertőtlenítési melléktermékeket, mint a haloecetsavak vagy a klorátok. Ezek az emberi egészséget potenciálisan veszélyeztető vegyületek az ivóvíz klórral történő fertőtlenítése során keletkeznek. A megfigyelési listára kerültek a per- és polifluorozott alkilvegyületek (PFA-anyagok), amelyeket perzisztens, bioakkumulatív és toxikus természetük miatt tartunk kockázatosnak. Vizsgálandó továbbá a műanyaggyártásban előszeretettel alkalmazott biszfenol-A, amelyet az emberi hormonháztartást befolyásoló anyagok között tart számon az orvostudomány. Bár Magyarországon a felszíni vízbázisokból származó ivóvíz aránya alig néhány százalék, esetükben mostantól vizsgálni szükséges a cianobaktériumok által termelt toxin, a mikrocisztin-LR koncentrációját is.

• Csökkentik az egészségre káros anyagok megengedett mértékét. Melyek ezek az anyagok?

Az ólom ivóvízben megengedhető határértéke a korábbi 10 µg/l-ről 5 µg/l-re csökken. A toxikus nehézfém az emberi szervezetbe jutva megakadályozza egyéb, esszenciális fémek

felszívódását, mint a vas, a kalcium vagy a cink. Mindemellett sejtmelegként viselkedik, nagyobb koncentrációban ólommérgezést okozhat. Régen számos helyen alkalmaztak ólomból készült vízvezetéseket. Mára a szolgáltatói ivóvízhálózaton ezek leg többjét lecserélték, de régi épületekben, főleg a fogyasztói belső hálózatokon még többfelé előfordulnak.

• Kik és hogyan végzik az ivóvízre vonatkozó vizsgálatokat?

Az ivóvíz esetében mind a mintavétel, mind pedig azok vizsgálata szabványok alapján történhet. Magyarországon a hatóságok által elfogadott vizsgálatokat akkreditált laboratóriumok végzik. Jellemző, hogy a nagyobb víziközmű-szolgáltató cégek rendelkeznek saját laboratóriummal, a kisebb cégek pedig általában külső szolgáltatóval végeztetik el a szükséges vízminőség-vizsgálatokat.

• A magánkutaktól a közműves hálózat felé szeretnék terelni a lakosságot. Milyen kockázata lehet a magánkutak használatának?

Legfőképpen az, hogy a magánkutak vízminőségét nem ellenőrizi senki, azokra nem lát rá a hatóság. Elsődleges cél, hogy a hazai lakosságot teljes mértékben jó minőségű, biztonságos és egészséges ivóvízzel lássuk el. Ez pedig csak

megfelelő kontroll mellett történhet. Problémát jelent továbbá, hogy ha a lakossági fogyasztó a saját ivóvízellátó-rendszerére egyszerre vezet rá a magánkút vizét és a közüzemi ivóvizet. Ilyenkor előfordulhat, hogy a házi kút „visszatáplál”, azaz ellenőrizetlen minőségű és kezeletlen kútvíz kerül vissza a közüzemi hálózatra. Az elmúlt években néhány alkalommal fordult elő Magyarországon, hogy mikrobiológiai szennyezést okozott egy-egy házi kút helytelen üzemeltetése.

• A közműves hálózat is okozhat „kellemetlen meglepetéseket”. Milyen rendellenességek merülhetnek fel közműves ivóvízhálózatban?

Elmondható, hogy ma Magyarországon az ivóvízelosztó-hálózat igen előregedett, nem ritkák az 50–70 éves vízvezetékrendszerek. Ezek általános állapota igen rossz, jelentős és évről évre növekszik a hálózati hibák, csőtörések száma. Mindemellett igen nagy a hálózati vízvesztés aránya, amely hazánkban nagyjából 25 százalék. Ez azt jelenti, hogy a költségesen előállított, jó minőségű ivóvíz mintegy negyede a rossz hálózaton elvész, elszivárog, mielőtt elérne a fogyasztóhoz. Talán ez utóbbi a hazai ivóvízellátás egyik legnagyobb aktuális problémája.

Szerző: Bárdos Mónika

Fotó: Szilágyi Dénes

Merre tovább vízgazdálkodás?

A hazai vízgazdálkodás kulcsfontosságú kérdéseit járta körül a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Környezeti Fenntarthatósági Intézete (KFI) Örökzöld 100 program-sorozatának negyedik állomása, a Quo vadis vízgazdálkodás? című online esemény.

A témáról Láng István, az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) főigazgatója, az NKE Víz tudományi Kar (VTK) Területi Vízgazdálkodási Tanszékének címzetes egyetemi docense és Reich Gyula, a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) elnökségi tagja beszélgettek Szűcs Gábor, az NKE KFI főreferensének moderálásával.

„A hazai vízgazdálkodás paradigmaváltozásáról – a vizek gyors elvezetése helyett a víz visszatartás alkalmazásáról – szóló diskurzus aktualitását a tavalyi rekord mértékű aszály adja. 2022-ben több mint 1300 milliárd Ft kár keletkezett csak a mezőgazdaságban. Mindez jogos és jogtalan indulatokat gerjesztett, hiszen a víz konfliktusos közeg” – mutatott rá Szűcs Gábor. Az NKE KFI munkatársa hozzátette: a vízügy tudományosan megalapozott, gondosan megtervezett jövőképpel rendelkezik, és képes arra, hogy a vízzel kapcsolatos konfliktusok kezelését a jövőben is megoldja.

„Azt gondolom, az aszály jelensége nagyon súlyos kártípus, amelyet azért nehéz kezelni, mert észrevétlenül és lassan következik be, ellentétben az árvízzel, viszont hozzávetőleg tízszer annyi az általa okozott kár. 1931 óta tudjuk összehasonlítani az aszályok súlyosságát az úgynevezett Pálfai-féle aszályindex (PAI) alapján. A tavalyi a PAI szerint is abszolút rekord volt, sokkal súlyosabb, mint az eddigiek” – emelte ki Láng István. A VTK címzetes egyetemi docense elmondta: a klímaváltozás miatt az aszályok gyakorisága az utóbbi harminc

évben megnőtt, a jelenség kihozta azokat a problémákat, amelyek megoldásra várnak, ebben segít az elmúlt húsz év leginnovatívabb kezdeményezésének tartott aszálymonitoring-rendszer. „Nem állítom, hogy minden tökéletes volt, de a leszerződött vízigényeket sikerült kielégítenünk. Volt olyan időszak, amikor csak a gazdákkal egyeztetve tudtuk ezt elérni, úgy, hogy ne egyszerre öntözzenek, hanem időben felváltva, megosztva a hozzáférhető vízkészletet” – utalt a tavalyi év kihívásaira Láng István.

A főigazgató hangsúlyozta: az OVF tisztában van vele, hogy ennél jóval nagyobb a vízigény. A gazdasági cél az öntözött területek növelése, a jelenlegi 100 ezer hektárról hosszú távon akár 400 ezer hektárra. „Mindenképpen gondoskodni kell azonban nemcsak a vízpótlásról, hanem a talaj vízmegtartó képességének javításáról. Ugyanis az aszálymonitoring-rendszer több mint 100 állomásának eredményei alapján hazánkban az eketalp jelenség figyelhető meg”.

Láng István a hazai vízgazdálkodás előtt álló legnagyobb kihívást a következő három probléma megoldásában

látta: „A vízhiány és az aszály elleni fellépés tekintetében az első feladat a víz tájba, területre vezetése. A második a felszíni víz visszatartása, a beszivárgás növelése. A harmadik pedig a talaj vízmegtartó képességének növelése megfelelő mezőgazdasági kultúrákkal. Összefoglalva: a talaj vízmegtartó képességét kell növelnünk, hiszen a legnagyobb víztározó maga a talaj!”

„A szélsőségek fokozódása az árvizek gyakoriságával is jár, 1998 óta tizenegy alkalommal döntöttek rekordokat a hazai nagy folyók, miközben az azt megelőző ötven évben mindössze kétszer” – hangsúlyozta Reich Gyula. Az MMK elnökségi tagja kiemelte: e jelenség megoldására született meg a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése, amelynek folyamánként a Tisza mentén hét tározó 800 millió köbméter vizet képes befogadni. Ezek közül háromban vízkivezetés is van, ami lehetővé teszi a kisebb árhullámok kivezetését a terület talajvizének stabilizálása céljából. A vízgazdálkodást sújtó szélsőségek enyhítésében, kezelésében is nyújt segítséget a Kvassay Jenő Terv – a Nemzeti Vízstratégia,

a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája.

Reich Gyula egyebek mellett beszélt arról is, hogy az aszály okozta természeti károk nyomán keletkezett indulatok érthetőek. A vízügyi szakma természetesen reagál a kihívásokra, és elsősorban a nagytársági, közösségi megoldásokat keresi. A szakember az öntözött területek jövőbeni (100 ezer ha-ról 400 ezer ha-ra való) növelése kapcsán elmondta, ugyan a vízmérnök és a vízgazdálkodó feladata és felelőssége, hogy a víz ott legyen a megművelt tábláknál, de maga az öntözés szakterülete évtizedek óta háttérbe szorult. „Kevés a jó öntözéstervező mérnök, ugyanakkor szükségük lenne szakmai segítségre tervezési segédletek, jógyakorlat-útmutatók, képzések, tanácsadások formájában”.

A paradigmaváltás (a vizek gyors elvezetése helyett víz visszatartás) tekintetében Reich Gyula rámutatott: a cél valóban az, hogy a víz visszatartást támogassuk, de súlyos következményei lennének annak, ha mindenki hirtelen és egyszerre akarná a vizet visszatartani minden koordináció nélkül. „Úgy gondolom, a víz visszatartás és a víz helyben való hasznosításának rendjét kizárólag vízmérnöki irányítottsággal lehet és kell megteremteni”.

Reich Gyula szerint a hazai vízgazdálkodás előtt álló egyik legnagyobb szakmai kihívás a megfelelő szellemi potenciál biztosítása. „Egyrészt sokkal több vízmérnökre lenne szükség ahhoz, hogy a településeken, a megművelt és műveletlen területeken, a mezőgazdasági üzemekben, a természetvédelmi területeken stb. hozzáértő, a vizet kormányozni tudó szakemberek álljanak rendelkezésre. Másrészt ennek a szellemi potenciálnak feladatai egyebek mellett a vízzel kapcsolatos összefogások létrehozásában való aktív részvétel, valamint a közösségi szemlélet formálása is lennének. A hazai vízgazdálkodás legfontosabb feladata tehát a vízgazdálkodáshoz szükséges szellemi kapacitás biztosítása”.

Szerző: Páhy Anna

Legyőzte a nyugdíj a rekordmagas inflációt

A fizetést is meghaladó mértékben nőtt tavaly a nyugdíjak vásárlóereje Magyarországon. A többszöri emeléssel és a 13. havi nyugdíjjal összesen 18,2 százalékkal nőtt az ellátás összege, míg az idősek fogyasztói kosarának drágulása 15,2 százalék volt 2022-ben. Idén 222 ezer forintba nőhet az átlagos öregségi nyugdíj összege.

Többször is emelkedett a nyugdíj összege 2022-ben, ugyanakkor a fogyasztói árak is a várakozásokat jelentősen meghaladó mértékben nőttek. Az infláció 2022-ben 14,6 százalék volt, ám a nyugdíjasok fogyasztói kosarára külön kiszámolt árindex ennél is nagyobb volt, 15,2 százalékos. Rosszul számolnak, akik azt állítják, hogy a nyugdíj az infláció alatti mértékben, 14 százalékkal nőtt 2022-ben. Az átlagos saját jogú öregségi nyugdíj összesen 18,2 százalékkal emelkedett tavaly, 193 ezer forintba nőtt – emelte ki a Napi.hu-nak Szalai Piroska munkaerőpiaci szakértő, a Nemzeti Közszerzői Központ Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézetének munkatársa.

A 13. havi nyugdíj növelte a vásárlóerőt

A szakértő rámutatott: tavaly januárban 164 102 forint volt a sajátjogú

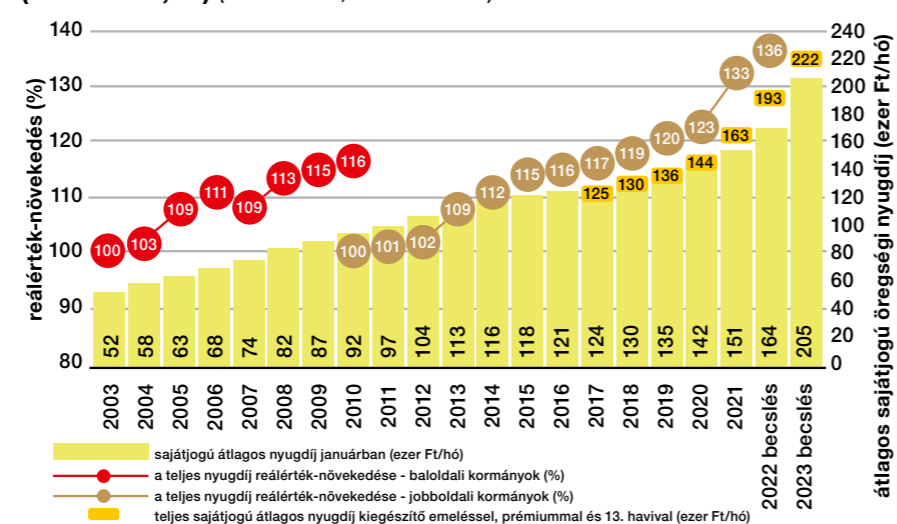
átlagnyugdíj a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint. Ez az összeg már tartalmazza a januári 5 százalékos emelést, ezen felül 2022-ben a nyugdíj júniusban további 3,9 százalékkal, majd novemberben még 4,5 százalékkal emelkedett. Februárban folyósították a januárral egyező 13. havi nyugdíjat, novemberben pedig a nyugdíjprémiumot. A nyugdíjmelés tehát valóban 14 százalékos volt tavaly azoknál, akiknek a nyugdíját 2022 előtt állapították meg, de ehhez még hozzá kell adni a januári emelt nyugdíjjal egyenértékű, februárban folyósított 13. havi nyugdíjat és a novemberben folyósított nyugdíjprémiumot. Ez azt jelenti, a nyugdíj nominálisan 18,2 százalékkal emelkedett, ami a 15,2 százalékos éves átlagos nyugdíjas infláció mellett is 2,6 százalékos reálérték emelkedésnek felel meg. Az időskorúak ellátása így tavaly is jóval

az éves átlagos infláció felett nőtt, sőt meghaladta a keresetek reálértékének növekedését is.

Ezzel számolhatnak a nyugdíjasok 2023-ban

A nyugdíj átlagos összege tehát tavaly meghaladta a havi 193 ezer forintot. Idén januártól 15 százalékkal tovább emelkedett az ellátás összege, így jelenleg átlagosan 205 ezer forint (13. havi és prémium nélkül) az öregségi átlagnyugdíj. Szalai Piroska kiemelte: ha csak a januári 15 százalékos nyugdíj-emeléssel és a februárban folyósított, a januári emelt összeggel azonos 13. havi nyugdíjjal számolunk, 2023 végére legalább 222 ezer forintba nőhet az átlagnyugdíj. Ehhez még hozzájön a novemberben várható nyugdíjprémium, valamint az esetleges évközi korrekciók is, vagyis ennél is magasabb lehet az összeg decemberre.

Átlagos sajátjogú öregségi nyugdíj és reálértékének növekedése (ezer Ft/hó, %) (Forrás: KSH, Szalai Piroska)

Kriziskompensáció és új nyugdíjszámítás

A szakértői elemzésből látható, hogy a nyugdíj tavalyi emelkedésének mértéke összességében 18,2 százalék volt, vagyis inflációt meghaladó mértékű. Az éves átlag szempontjából jelentős 13. havi nyugdíjat és a kevésbé jelentős nyugdíjprémiumot ugyanakkor több szakmai szervezet számítása figyelmen kívül hagyja.

A Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsa (Nyuszet) szerint már 2021-ben is 0,3 százalékkal alatta maradt a nyugdíjak emelése az inflációnak. Éppen ezért azt akarja, hogy a kormány 2022. januárig visszamenőleg 1,5 százalékkal korrigálja márciusban a nyugdíjakat és a nyugdíjszerű ellátásokat. Az első negyedéves statisztikai adatok alapján már júniusban korrigálja a kormány az időseknek járó ellátásokat olyan módon, hogy az megfeleljen az idei évben várható tényleges nyugdíjas fogyasztói árindexnek. Az átlagnyugdíj alatti, alacsony összegű ellátásban részesülők márciusban kapjanak egyszeri, 50 ezer forintos krízistámogatást a 2022-es nyugdíjprémium-megtakarítás terhére. Az ellenzéki pártok pedig a korábban alkalmazott, úgynevezett svájci indexálás újbóli bevezetésével és egyszeri emeléssel növelnék a nyugdíjakat.

Nem 14 százalékkal nőttek a nyugdíjak 2022-ben

Szalai Piroska a nyugdíjakkal kapcsolatos vitákra reagálva ismét kiemelte: a nyugdíjmelés mértéke valóban 14 százalékos volt tavaly, de a nyugdíjak ténylegesen 18,2 százalékkal emelkedtek 2022-ben. Mivel a 13. havi ellátás minden nyugdíjasnak jár, a jövedelme része, ezért nem lehet figyelmen kívül hagyni az ellátás éves változásának ismertetéséhez. Szintén része a nyugdíjprémium, bár ennek összege átlagosan 10 ezer forint, vagyis nem olyan jelentős tétel az adatok vizsgálata

szempontjából, mint a 13. havi nyugdíj. Éppen ezért nem állja meg a helyét a Nyuszet azon állítása sem, hogy 2021 óta 0,3 százalékos reálérték-csökkenést „görgetnek maguk előtt” a nyugdíjak. A 2021-ben végrehajtott emelések, korrekciók, valamint a novemberi 80 ezer forintos nyugdíjprémium és a január havi ellátás negyedével megegyező 13. havi nyugdíj figyelembevételével nominálisan 11,5 százalékkal emelkedtek a nyugdíjak. Az infláció 2021-ben 4,6 százalékos volt, vagyis látható, hogy jelentősen, 6,6 százalékkal nőtt a nyugdíjak reálértéke 2021-ben – részletezte Szalai Piroska.

Nem az indexálás a svájci bicska

A szakértő a nyugdíjak automatikus emelési mechanizmusában a svájci indexálás bevezetését rossz ötletnek tartja, mivel ebben az esetben jóval kisebb lett volna 2022-ben is a nyugdíjmelés. A svájci indexáláson alapuló nyugdíjmelés mértéke az éves infláció felének és az éves nettó átlagkereset emelkedés felének az összege. Ha a bérek emelkedése alatta marad az inflációnak, akkor a nyugdíjmelés mértéke is elmarad az inflációtól, tehát csökken a reálértékük. Ha pedig a bérnövekedés a nagyobb, a nyugdíjak akkor sem érhetik el a foglalkoztatottak juttatásának emelkedését – magyarázta az NKE szakértője. Szalai Piroska rámutatott, hogy a kereseti adatok ráadásul a tavalyi év egészére még nem ismertek. Ugyanakkor már most kijelenthető, hogy a tavalyi év jelentős éves nettó átlagkereset-emelkedés felének és az infláció felének az összege biztosan nem éri el a tényleges 2022-es 18,2 százalékos nyugdíjmelkedés mértékét. Így svájci indexálással kisebb lett volna a nyugdíjmelkedés 2022-ben.

Így számoljuk most a nyugdíjakat

A jelenlegi magyar gyakorlat esetében a nyugdíjmelés az inflációnál

minden esetben nagyobb mértékű, s a gyakorlat szerint a keresetek emelkedésénél is magasabb volt az elmúlt években. A nyugdíjakat minden évben emelni kell, január 1-jétől a tervezett fogyasztóiár-emelkedés mértékével. A tárgyévi tervezett inflációt a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg. Ha a fogyasztói árak növekedésének várható mértékéről kiderül, hogy meghaladja a költségvetési törvényben tervezett mértéket, akkor november hónapban – január 1-jére visszamenőleges hatállyal – kiegészítő nyugdíjmelést kell végrehajtani. 2021-ben és 2022-ben a kormány úgy döntött, hogy az évközi emeléssel nem várja meg a novembert, hanem egy részét már a nyár elején folyósítja – szintén január 1-jére visszamenőlegesen.

A januári nyugdíjmelésen és az esetleges kiegészítő emelésen kívül minden ellátottnak jár a 13. havi nyugdíj és a nyugdíjprémium. Újbóli bevezetésével 2021-ben a január havi nyugdíj negyede volt a folyósított összeg. A gazdaság jó teljesítménye miatt a kormány nem fokozatosan vezette vissza a plusz havi kifizetést, hanem 2022-ben már a teljes, januári összeggel megegyező volt a 13. havi nyugdíj. A Bajnai-kormány 2009-ben megszüntette a 13. havi nyugdíjat. A 13. havi nyugdíj kivezetésének kompenzálására – ha az éves GDP-növekedés eléri a 3,5 százalékot – a nyugdíjasoknak nyugdíjprémium fizetendő. A nyugdíjprémiumot novemberben kapják az ellátottak, összege nem lehet magasabb 80 ezer forintnál. Szalai Piroska hozzátette: Magyarországon a nyugdíjasok szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel kapcsolatos mutatói kedvezőbbek, mint az EU számos tagállamában, és az sem igaz, hogy a jelenlegi nyugdíjrendszer nem alkalmas az ellátások hosszú távú fenntartására.

Szerző: Nagy Kristóf

Az írás eredeti formában a napi.hu internetes hírportálon jelent meg.

Magyarországot vádolták korrupcióval, majd maguk keveredtek korrupciós botrányba. Az uniós Katar-gate ügy akár mélyreható változást is hozhat az európai politikába.

Kellemtelenül végződött a 2022-es év a brüsszeli elit számára, miután futótűzként terjedt a hír, hogy december 9-én korrupció gyanúja miatt letartóztattak több befolyásos uniós személyiséget, köztük Eva Kaili görög szocialista európai parlamenti alelnököt és Pier Antonio Panzeri volt szocialista EP-képviselőt. Rajtuk kívül letartóztatták még Kaili élettársát, Francesco Giorgit, valamint Luca Visentinit, a Nemzetközi Szakszervezeti Konföderáció főtítkáráját és Niccolo Figa-Talamancát, az egyébként emberi jogi és jogállamisági kérdésekkel foglalkozó No Peace without Justice nevet viselő NGO igazgatóját. Francesco Georgi szerepe azért is különleges, mert a botrányban érintett több személyhez is kötődik. Nemcsak Eva Kaili élettársa, hanem Pier Antonio Panzeri korábbi és Andrea

Cozzolino jelenlegi olasz szocialista európai parlamenti képviselő asszisztense is volt.

Hamar kiderült, hogy nagy léptékű korrupciós botrányról van szó, a belga rendőrség ugyanis közzétette, hogy mintegy 1,5 milliárd euró (azaz mintegy 600 millió forint) készpénzt foglalt le az intézkedések során. Az ügy tovább gyűrűzik az Európai Parlamentben, Roberta Metsola EP-elnök 2023. január

16-án jelentette be a strasbourgi plenáris ülésen, hogy további két EP-képviselő, a belga szocialista Marc Tarabella és az olasz szocialista Andrea Cozzolino mentelmi jogának felfüggesztésére vonatkozó eljárások is elindultak. A január 17-i hírek szerint Pier Antonio Panzeri időközben vádalkut köthetett a hatóságokkal, hogy csökkentse büntetését, így a feltételezett korrupciós hálózattal kapcsolatban várhatóan további információk láthatnak napvilágot.

A korrupció egyes személyeket, illetve azok hálózatát érinti, ezért nem lenne helyénvaló általánosításba bocsátkozni és az egész brüsszeli elitet korrupcióval vádolni. Ugyanakkor az ügy társadalmi, morális és politikai következményei óhatatlanul túlmutatnak az érintett személyeken.

A Katar-gate ügy alapjaiban rengeti meg azt az egyébként is utópisztikus és irracionális, ugyanakkor a nyugati mainstreamben meglehetősen elterjedt narratívát, amely szerint az európai uniós intézmények, különösen az Európai Parlament, morálisan a tagállamok és intézményeik felett állnak. Az elmúlt évtizedben az európai parlamenti vitákból

Farkasok báránybőrben:

hozhat-e változást az EU morális válsága?

és állásfoglalásokból rendre az tükröződött, hogy az EP képviseli minden ügyben a „jó oldalt” és mutatja a „helyes utat”, míg más szereplők, különösen a tagállamok és tagállami kormányzatok, valamint a képviselőket tömörítő Tanács általában „bűnbakokként”, de legalábbis a „helyes haladást gátló” tényezőkként jelentek meg. A közelmúltban felmerült kínos ügy azonban azt mutatja, hogy az Európai Parlamentnek, és általában Brüsszelnek,

nincs erkölcsi alapja ítélkezni és magát morálisan felsőbbrendűnek tekinteni. Mindez megingatja azt a politikai állítást is, amely szerint az Európai Egyesült Államok létrehozása elkerülhetetlen szükségszerűség, amelyet legfeljebb hátráltatni lehet, de elkerülni nem. A föderális Európa szószólói mindig azzal érvelnek, hogy a nemzeteket meg kell haladni ahhoz, hogy létezésünkben valami jobb, magasabb minőséget érzünk

el. A föderalisták szerint Európának nincs szüksége nemzetekre, amelyek csak az egoista nacionalizmus és a háború veszélyét rejtik magukban. Ezért a cél olyan európai államot létrehozni, amely maga alá gyűri a nemzeteket, és addig is, amíg ez nem következik be, az európai szupranacionális intézményeknek a lehető legszélesebb körű ellenőrzés alatt kell tartani a tagállamokat nemcsak gazdasági és pénzügyi, hanem politikai és jogi tekintetben is. Többek között az elmúlt évtizedben kialakított jogállamisági eljárások is ezt a célt szolgálják. A Katar-gate ügyből azonban éppen ellentétes a tanulságot lehet levonni: az európai polgároknak az lenne az érdeke, hogy az uniós intézmények ne maradjanak felügyelet nélkül. Az ellenőrzést pedig egyedül »

a tagállamok tudják gyakorolni, amelyek demokratikusan választott vezetői közelebb állnak az európai polgárokhoz, mint a távoli uniós intézmények.

Ezért véget kell vetni annak a tendenciának, hogy a szupranacionális intézmények egyre több jogkört vonjanak magukhoz, és éppen ellenkezőleg, a tagállamok részére kell erősebb jogköröket biztosítani az uniós intézmények ellenőrzésére.

A Katar-gate ügy az EU és Magyarország közötti politikai vitákban is különös relevanciával bír. Az Európai Bizottság 2022-ben többek között a korrupció vádját helyezte a Magyarországgal szemben indított jogállamisági kondicionalitási eljárás középpontjába, amely keretében szeptember 18-án, majd november 30-án javasolta a hazánkknak járó uniós források részleges felfüggesztését. Mivel a kondicionalitási rendeletben foglalt pénzügyi szankciókhoz nem elegendő általános jogállamisági hiányosságokra vagy demokratikus problémákra hivatkozni, hanem azt is meg kell tudni magyarázni, hogy a magyarországi helyzet miért veszélyezteti az uniós költségvetést, a korrupció tavaly kiemelt vádponttá lépett elő az EU hazánkkal szembeni eljárásaiban. EP-képviselők még 2022

novemberében is súlyos vádakat fogalmaztak meg a magyarországi korrupció kapcsán, és követelték a Bizottság még szigorúbb fellépését.

Az európai elitebe begyűrűző Katar-gate ügy azonban ledöntötte az uniós intézményeket, köztük különösen az európai parlamenti képviselőket a piedesztálról, akik így már nem folytathatják zavartalanul a korrupciót középpontba helyező politikai vádaskodásokat a tagállamokkal szemben. Elég csak belegondolni abba az abszurd helyzetbe, hogy évekkel ezelőtt, még aktív európai parlamenti képviselőként a jelenlegi korrupciós botrány középpontjában található Pier Antonio Panzeri adott hangot aggodalmának az uniós források feltételezett magyarországi elsikkasztása miatt; vagy hogy a Katar-gate-ben gyanúba keveredő Marc Tarabella belga szocialista képviselő 2018-ban Twitter-bejegyzésben üdvözölte a 7. cikk szerinti jogállamisági eljárás megindítását Magyarországgal szemben, hangsúlyozva, hogy a korrupció nem maradhat büntetlenül.

Magyarország fő kritikusa ebben a kínos helyzetben várhatóan más témákra térnek majd át, a korrupció helyett újra általánosabb értékekre, elvontabb jelövekre hivatkozó vádpontokat

helyezhetnek előtérbe. Erre enged következtetni a Bizottság december 22-én közzétett közleménye is, amely mellett, hogy jelzi, hogy a testület elfogadta a Magyarországgal kötött partnerségi megállapodást, azt is hangsúlyozza, hogy a kohéziós politikai és belügyi programok végrehajtásához Magyarországnak további „feljogosító feltételeknek” is meg kell felelnie. E ponton pedig hangsúlyozza, hogy az igazságszolgáltatás függetlenségével, a gyermekvédelmi törvénnyel, a menekültjogi jogjaival és a tudományos élet szabadságával összefüggésben továbbra is olyan problémákat lát Magyarországon, amelyek befolyásolhatják az uniós alapok kifizetését.

A Katar-gate kellően súlyos és elgondolkodtató ahhoz, hogy az európai uniós politikát kikölkentse medréből, és a különböző uniós intézményi és politikai szereplőket önreflexióra kényszerítse. Ugyanakkor még a jövő kérdése, hogy az ügy kapcsán időtálló reformfolyamatok is elindulnak-e. Sok múlik majd azon, hogy a tagállamok képesek lesznek-e szorosabbra fogni a gyepőt, és visszavenni az irányítást a szupranacionális európai intézmények felett.

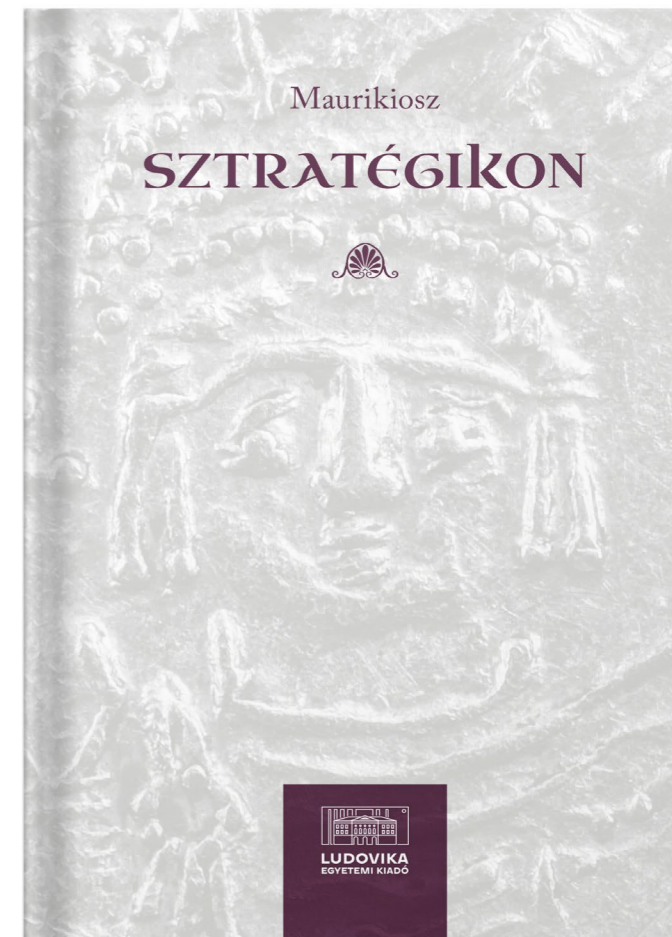
Szerző: Gát Ákos Bence kutató,
NKE Európa Stratégia Kutatóintézet

Magyarul is megismerhető a keletrómai hadművészet

A római légiók ideje elmúlt, dicsőségük híre a legendákban él tovább, a hajdani gazdag birodalom nyugati fele is már csupán emlék akkor, amikor a hadvezérek kézikönyvét, a Sztratégikont papírra vetették.

A mű a Maurikiosz császár által bevezetett katonai reformok nyomán született. Írója magáénak érezte a római örökséget, de egyúttal tisztán látta azokat a kihívásokat is, amelyeket a korszak hadművészete állított elé. Helyesen ismerte fel, hogy ebben a változásokkal terhelt időszakban a túlélés egyetlen záloga a hadseregben rejlik, amelynek újabb reformja a Keletrómai Birodalom megmaradásának feltétele. Ez az ember, aki talán maga Maurikiosz császár (582–602) volt, művelt és praktikus katona lévén úgy tartotta helyesnek, ha lefekteti azokat a hadügyi alapelveket, amelyek a haderők megújításához kellene, és továbbadja azt a szerzteágazó tudást, amelyet saját karrierje során halmozott fel. Megírta tehát a *Sztratégikont*, a keletrómai taktikai irodalom első magas szintű értekezését, amely nemcsak a birodalom későbbi taktikusainak, hanem a 17. század nyugati katonai gondolkodóinak is nagy hasznára vált.

Az antik munka jelentősége főként abban áll, hogy megbízható képet fest a Keletrómai Birodalom 6. századi hadviseléséről és ellenségeiről. A szöveg 12 fejezetből vagy „könyvből” tevődik össze, ezek a stratégia és a taktika különböző aspektusairól szólnak, amelyeket a bizánci hadsereg alkalmazott az i. sz. 6. és 7. században. Tartalma a lovasság taktikájára és felállítására összpontosít, de több fejezeten át dolgozza ki a gyalogsággal, az ostromhadviseléssel, a logisztikával, a kiképzéssel és a mozgással kapcsolatos kérdéseket. Az alfejezetek még részletesebben taglalják a témát, illetve térképeket is tartalmaznak. Ezek a vázlatok és rajzok a csapatállások alapvető szimbólumait mutatják be: kiemelve a korszak bizánci hadseregének szabványos alakzat- és manőverterveit. A tizenegyedik könyv a Bizánci Birodalom különböző ellenségeit, például a frankokat, a longobárdokat, az avarokat, a törököket

és a szlávokat mutatja be. A mű azt is bizonyítja, hogy egészen 600-ig a latin volt a császári hadsereg hivatalos parancsnoki nyelve.

A Nemzeti Közszerzői Kutatóműhely arra vállalkozott, hogy magyar fordításban adja közre a keletrómai taktikai irodalom gyöngyszemét. A fordítás mindenképpen hasznos segítséget nyújt annak az olvasónak, aki el akar merülni a keletrómai hadművészet rejtelmeiben.

Szerző: Sarnyai Tibor

Maurikiosz: Sztratégikon. Hadvezérek kézikönyve.
Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

Elméleti provokáció és önvizsgálat

Carl Schmitt szövegei elméleti provokációk. E tény minden figyelmes olvasó számára nyilvánvaló, ám az már kevésbé, hogy írásait olvasva az értelmező maga is kritikai önvizsgálatra kényszerül.

„A Schmitt-szövegeket lehetetlen semleges módon olvasni, mert a bennük rejlő provokáció egyúttal felhívja, felszólítja az értelmezőt arra, hogy kritikailag vizsgálja felül előfeltételezett – a politikával, a joggal, az állammal, az alkotmánnyal, a nemzetközi joggal kapcsolatos – elméleti álláspontját, s így különböző formában és mélységben elméletalkotásra kényszerít.” – így fogalmaz Cs. Kiss Lajos szerkesztő a nemrégiben megjelent, Carl Schmitt recepcióját bemutató kötetben.

A Ludovika Egyetemi Kiadó Államértelmezések című könyvsorozata a 2016-ban elkezdett és folyamatban levő állam- és kormányzáselméleti alapkutatói program, valamint a hozzá kapcsolódó hasonló irányultságú és tematikájú államtudományi kutatások eredményeinek közlésére vállalkozik. A sorozat az állam- és kormányzáselméleti alapkutatói irányai szerint az államelméleteket, a történelmi nemzetállamok és birodalmak „államtanait”, a kormányzáselméletek témakörében létrehozott kutatói teljesítményeket, az államtudomány nagy gondolkodóit, nagy elméleteit,

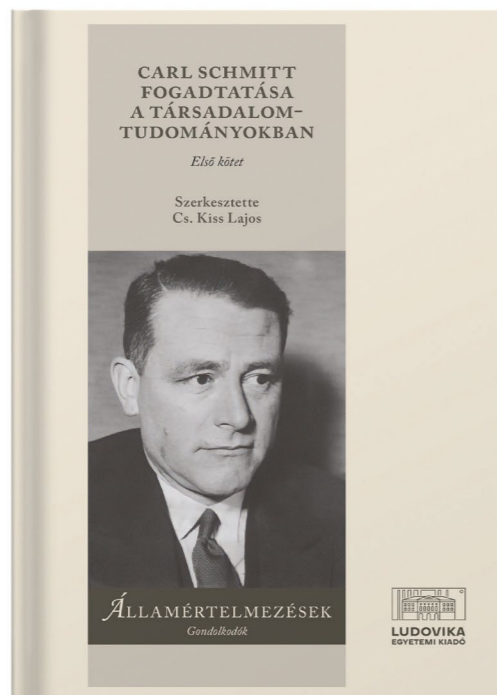
nagy vitáit elemző monográfiákat, illetve tanulmányköteteket, valamint fordításokat adja közre *Gondolkodók, Elméletek, Viták* szerinti tematikai csoportosításban.

A *Gondolkodók* alorozat klasszikus államelméleti műveket, eredeti fordításokat, nagy gondolkodókról szóló írásokat, az *Elméletek* alorozat

rendszeres államelméletek, illetve „államtanok” rekonstrukcióit, új elméletalkotásokat, a *Viták* alorozat pedig az államjelenség különböző nézőpontú értelmezéseivel kapcsolatos aktuális, problémaorientált vitákat, újszerű megközelítéseket összefoglaló munkákat közöl.

A *Gondolkodók* alorozatban megjelenő új kötet témája Carl Schmitt, az életmű és személy magyar és európai recepciótörténetének bemutatása, valamint a 21. században is „veszélyesként” elkönyvelt schmitti elméletek kritikai értelmezése. A tanulmányok – összességükben és tematikai elrendezettségükben – azt bizonyítják, hogy az objektív, tárgyyszerű, eredményes tudományos megismerés csak a tudományos és politikai diskurzusok közötti határok szigorú megvonásával, valamint a határátlépési tilalmak kölcsönös tiszteletben tartásával lehetséges.

Szerző: Sarnyai Tibor

Cs. Kiss Lajos (szerk.): Carl Schmitt fogadtatása a társadalomtudományokban. Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

Vajon elég-e a felismerőknél a hit ahhoz, hogy helyesen válasszák ki a valódi bűnelkövetőt? Hogy választhassanak az embertömegből, hogy rámutathassanak: „Ő volt az!”? Kimondhatjuk: nem elég. Nem elég, hogy „azt hiszem”, ő volt. Bizonyosság kell. Ennek egyik mozzanata lehet a felismerési processzus, amelynek elhibázása justizmord végkimenetellel is járhat. A kötet számos, a nemzetközi és hazai gyakorlatból vett esetet bemutat, amelyekben előfordultak felismertetési anomáliák, hatósági hibázások, azonosítási tévedések. Mindezek alapján a szerző feltárja a legjellemzőbb büntetőeljárás-jogi és kriminalisztikai hibaokokat, és bemutatja az ezek megelőzésére alkalmazható krimináltaktikai, bizonyítékértékelési ajánlásait.

Elektronikusan
már megjelent!

Ludovika Könyvesbolt

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Oktatási Központ
1083 Budapest, Üllői út 82.

+ 36 1 432 9000 / 20 444-es mellék
vasarlas@ludovika.hu

Nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig 7.30–16.00-ig, pénteken 7.30–13.30-ig
webshop.ludovika.hu

Instagram Facebook Ludovika Egyetemi Kiadó

IMPRESSZUM • **bonum publicum** a Nemzeti Közszolgálati Egyetem magazinja • XI. évfolyam 2. szám. • Felelős kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem
• A kiadásért felel: Deli Gergely rektor • Főszerkesztő: Szilágyi Dénes, e-mail: bonum.publicum@uni-nke.hu • Tervezőszerkesztő: Tóth Zoltán
• Olvasószerkesztő: Bujdosó Hajnalka • Újságírók: Bárdos Mónika, Kovács Lilla, Pály Anna, Sallai Zsófia, Sarnyai Tibor, Tasi Tibor • Címlapfotó: Istock
• Stockfotó: Depositphoto • A szerkesztőség címe: NKE Tőparti épület 108 iroda; 1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 23. • Tel.: (1)432-9000/20409
• Nyomdai munka: Gelbert ECO Print Kft. • Felelős vezető: Gellér Róbert ügyvezető

Készült a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság támogatásával

LUDOVIKA

Fesztivál

2023. MÁJUS 11-13.
ORCZY-PARK

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

LUDOVIKAFESTIVAL.HU